સ્મૃતિ ગ્રંથ

૧૯૭૪-૭૫

સર્વ વિદ્યાલય કેળવણી મંડળ

કડી

સર્વ વિદ્યાલય કેળવણી મંડળ

કડી (ઉ. ગુ.)

સ્મૃતિગ્રંથ

સને : ૧૯૭૪–૭૫

-: સ્મૃતિગ્રંથ સમિતિ :-

શ્રી નટવરલાલ અમૃતલાલ પટેલ
શ્રી માણેકલાલ મા. પટેલ
શ્રી ધનાભાઈ હ. વકીલ
શ્રી મોહનભાઈ બા. પટેલ
શ્રી ભાઈલાલભાઈ જી. પટેલ (સંવાહક)

★

—: પ્રકાશક :—

શ્રી છગનલાલ રા. પટેલ
શ્રી ધનાભાઈ હ. વકીલ
શ્રી માણેકલાલ મા. પટેલ
મંત્રીઓ
સર્વ વિદ્યાલય કેળવણી મંડળ–કડી

★

: મુદ્રક :

શ્રી ભાઈલાલભાઈ જી. પટેલ
પાટીદાર મુદ્રણાલય
કડી (ઉ. ગુ.)

વિષય સૂચી

૧.	સર્વ વિદ્યાલયનું વ્યક્તિત્વ	૫
૨.	પ્રભુના આશીર્વાદ છે	૯
૩.	સંસ્થામાં રાષ્ટ્રપતિનાં પુનિત પગલાં	૧૩
૪.	સંસ્થાની ભૂમા	૧૫
૫.	સંસ્થાનો મધ્ય કલાપ	૧૯
૬.	આ સંસ્થાની કોની ?	૨૭

: આ ભા ર :

જાહેર ખબર આપી સહકાર આપવા બદલ
સર્વે જાહેર ખબર આપનારાઓનો.

સર્વ વિદ્યાલય કેળવણી મંડળ–કડી

હોદ્દેદારો

પ્રમુખ : શેઠશ્રી અરવિંદપ્રસાદ એન. મફતલાલ — મુંબઈ

ઉપપ્રમુખ : શ્રીયુત રામચંદ્રભાઈ જ. અમીન — અમદાવાદ
માજી. એમ. પી (લોકસભા)

શ્રી પુરુષોત્તમદાસ ર. પટેલ — મહેસાણા
માજી. એમ. પી. (લોકસભા)

: મંત્રીઓ :

શ્રી છગનલાલ શ. પટેલ બી. એ. એલ. એલ. બી વકીલ — અમદાવાદ

શ્રી ધનાભાઇ હ. વકીલ એલ. એલ. બી. વકીલ — કડી

શ્રી માણેકલાલ એમ. પટેલ બી. એ. એલ એલ. બી. — કડી

—: સભાસદો :—

૧	શેઠશ્રી પ્રભુદાસ કીશોરદાસ બીડીવાળા	અમદાવાદ
૨	શ્રી પુરુષોત્તમદાસ ભોગીલાલ છીંકણીવાળા	અમદાવાદ
૩	શ્રી નાગરદાસ બહેચરદાસ પંચાલ	અમદાવાદ
૪	શ્રી છોટાલાલ મગનલાલ રૂ ના વહેપારી	કડી
૫	શ્રી નટવરલાલ અમૃતલાલ પટેલ એમ પી. લોકસભા]	કડી
૬	ડૉ.. સોમાભાઈ સી દેસાઈ	અમદાવાદ
૭	ડૉ. ત્રિભોવનભાઇ એન. પટેલ એમ. ડી., એફ. આર. સી એસ.	અમદાવાદ
૮	શ્રી નવીનચંદ્ર પ્રહલાદજી	અમદાવાદ
૯	શ્રી પદ્મકાન્ત રતિલાલ દેસાઇ ઇન્સ્યુરન્સ એજન્ટ	અમદાવાદ
૧૦	શ્રી હરગોવિંદભાઇ ધનાભાઈ પટેલ બી. કોમ ટેક્ષ પ્રેકટીશનર	મહેસાણા
૧૧	શ્રી વનમાળીદાસ મગનલાલ પટેલ રૂ ના વહેપારી	કડી
૧૨	શ્રી કાળીદાસ ઝીણાભાઇ પટેલ પ્રમુખ : તાલુકા પંચાયત	વામજ
૧૩	શ્રી અશ્વિનભાઇ ડી. પટેલ એમ. એ, બી. એડ.	કલોલ
૧૪	શ્રી મોતીભાઇ ભીખાભાઇ મારફતીયા	અમદાવાદ
૧૫	શ્રી વિઠ્ઠલદાસ બહેચરદાસ છીંકણીવાળા	કડી

—×—

દાનવીર

સ્વ. શેઠશ્રી મફતલાલ ગગલભાઈ

જેમના તરફથી અને જેમના પુત્રો અને પૌત્રો
તરફથી આ સંસ્થાને હરહંમેશ ઉદાર
મદદ મળી છે અને મળ્યા કરે છે.

❀

દાનવીર

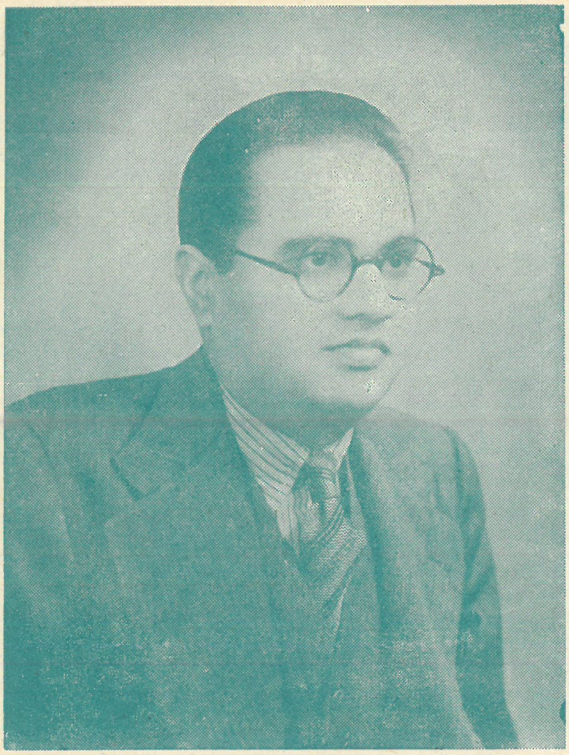

સ્વ. શેઠશ્રી નવીનચંદ્ર મફતલાલ

દાનવીર

શેઠશ્રી અરવિંદપ્રસાદ નવીનચંદ્ર મફતલાલ

દાનવીર

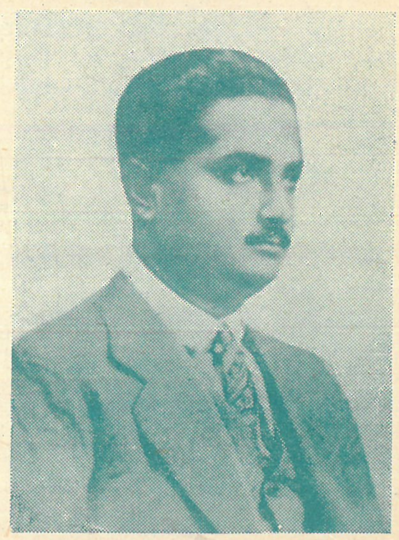

સ્વ. પ્રાણસુખલાલ મફતલાલ

જેમનું નામ સર્વ વિદ્યાલય — હાઈસ્કૂલ
સાથે જોડવામાં આવ્યું છે.

દાનવીર

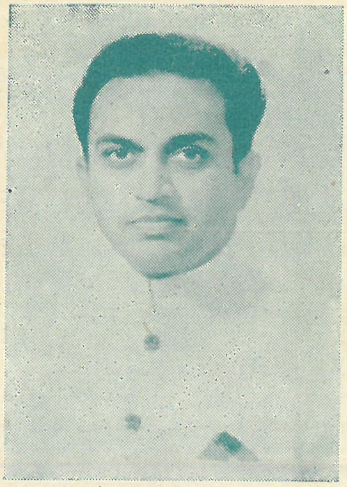

શેઠશ્રી જયકૃષ્ણભાઇ હરિવલ્લભદાસ

જેમની તરફથી પુસ્તકાલય માટે ૫૦ હજારની દેણગી જાહેર કરવામાં આવી છે.

ટેલીફોન નં. ૨૩૭૭ ઓડીટ વર્ગ (અ) ટેલી.એડ્રેસ ' ફાર્મરબેંક '

ધી મહેસાણા ડીસ્ટ્રીકટ સેન્ટ્રલ કો-ઓપરેટીવ બેંક લી.

મહેસાણા

સ્થાપના સને ૧૯૧૬-૧૭

હેડ ઓફીસ, રાજમહેલ રોડ, મહેસાણા

-: શાખાઓ :-

ચાણસ્મા, વિસનગર, વિજાપુર, કલોલ, વડનગર, માણસા, કડી, સિદ્ધપુર, પાટણ, ખેરાળુ,
હારીજ, ઉંઝા, ઝોટાણા, સમી, લાડોલ, બેચરાજી, કલ્યાણપુરા, નારદીપુર, ઉમતા,
સતલાસણા, કાકોશી, મણુંદ, સીપોર, કુકરવાડા, લોદરા, ચરાડા, મેર્ડા-આદરજ,
બ્રાહ્મણવાડા, સોજા, ગોઝારીયા, લાંઘણજ, સરદારપુર, ધીણોજ,
કહોડા, ઝુલાસણ, કડા, સુંઢીયા અને મોઢેરા.

વસુલ આવેલ શેર ભંડોળ	રૂા. ૧૨૪૮૫૭૦૦	થાપણો (ડીપોઝીટસ)	રૂા. ૧૨૦૮૪૬૬૬૫
રીઝર્વ તથા બીજા ફંડો	રૂા. ૧૧૦૭૮૫૦૪	વર્કીંગ કેપીટલ	રૂા. ૧૫૧૯૦૭૯૦૫

આ બેંક મહેસાણા જિલ્લા માટે તમામ સહકારી મંડળીઓની, મધ્યસ્થ નાણાં ધીરનારી સંસ્થા તરીકે કામકાજ કરે છે.

આ બેંક તમામ પ્રકારનું બેંકીંગ કામકાજ કરે છે.

આ બેંકની મુખ્ય ઓફીસ (મહેસાણા) તથા વિસનગર, પાટણ, ચાણસ્મા, હારીજ, કડી, વિજાપુર અને ખેરાળુ શાખાઓમાં સેઈફ ડીપોઝીટ વોલ્ટની સગવડ છે.

—: વધુ વિગત માટે રૂબરૂ મળો યા લખો :—

નટવરલાલ અમરતલાલ પટેલ
પ્રમુખ

વેલજીભાઈ બી. પટેલ
મેનેજર

આત્મારામ એમ. પટેલ
ઉપ-પ્રમુખ

પ્રિય સર્વ વિદ્યાલય સોહે !

પ્રિય સર્વ વિદ્યાલય સોહે !
પ્રાણ થકી પ્રિય અમ અંતરનું
પરમ ધામ ઉર રાજે.... ....
પ્રિય સર્વ વિદ્યાલય સોહે !

લીલુડી ધરણીને હૈયે,
નીલ વ્યોમામ્બરને છાંયે,
હૈયે હૈયાં જ્યાં ડોલે.
પ્રતિદિન નિરખીએ તોયે અમને
નિત્ય નૂતન એ ભાસે.... ....પ્રિય

રસભર આંબાની ડાળે,
શીતળ સુરભિભર કુંજે,
જ્યાં પંખીડાં નિત કૂંજે.
જ્યાં અરૂણરંગી પરભાતતણા ને
સાન્ધ્યરંગ નિત સોહે.... ....પ્રિય

જ્યાં જ્ઞાનકિરણ ફૂટે છે,
સેવાનાં સૂત્ર શિખાવે,
અમ જીવનને અજવાળે.
અમ જીવન તન મનને વિકસાવે
સ્નેહસરિત રેલાવે ....પ્રિય

અમ બેન બંધુને હૈયે,
વિદ્યાલય ગુંજે પ્રાણે,
અમ જીવન જીવન એ વ્યાપે,
અમ ભાઇ ભાઇને એક મને એ
સ્નેહસૂત્રથી બાંધે.... ....પ્રિય

—સ્વ. ઉમેદભાઇ

સર્વ વિદ્યાલયનું વ્યક્તિત્વ

ભાઈલાલભાઈ જી. પટેલ

પાટીદાર સમાજ તરફથી શરૂ થયેલી આ સંસ્થાનું નામ તે જમાનાની ચીલા-ચાલુ રૂઢિ પ્રમાણે પાટીદાર આશ્રમ અને પાટીદાર વિદ્યાલય રાખવામાં આવેલું. તે જમાનામાં લોકો તરફથી-સમાજ તરફથી ચાલતી સંસ્થાઓ જૂજ હતી અને જે ચાલતી તે છાત્રાલયો અને બોર્ડીંગો ચાલતી. અને તે બધી કોઈ જ્ઞાતિના નામ સાથે જોડાએલી હતી, જેવી કે બ્રાહ્મણ બોર્ડીંગ, જૈન બોર્ડીંગ, અનાવિલ છાત્રાલય, વૈશ્ય બોર્ડીંગ, વગેરે. રૂઢિ પ્રમાણે નામની બાબતમાં આ સંસ્થાનું પણ બનેલું પરંતુ આ સંસ્થાનાં દ્વાર શરૂઆથીજ સર્વ કોમ માટે ખુલ્લાં હતાં બીજી કોમના વિદ્યાર્થીઓને શરૂઆતથી જ દાખલ કરવામાં આવતા.

પાટીદાર વિદ્યાલયનું નામ તેના કાર્ય અને ભાવનાના વિશાળ ક્ષેત્રને અનુરૂપ ન હતું તેથી પાંચેક વર્ષ પછી તે નામ બદલવાનો વિચાર કરવામાં આવ્યો.

નવીન નામ પાડવું સહેલું હશે પરંતુ નામ બદલવું એટલું સહેલું નથી હોતું, જન્મની સાથે નામ પાડવું એમાં માત્ર સારું નામ શોધી કાઢવાનો અને નામ પાડનારની પસંદગીનો સવાલ હોય છે. નવજાતના ગુણ–કર્મ સ્વભાવ વગેરે સાથે તેનું સાયુજ્ય યોજવાનો ત્યાં પ્રશ્ન ઉઠતો નથી. પરંતુ નામ બદલવાના પ્રસંગે તો નામ-ધારીનું વ્યક્તિત્વ વિકસ્યું હોય છે, તેનાં ગુણ-કર્મ સ્ફૂટ થયેલાં હોય છે. એટલે નવીન નામ પાડવા માટે તે બધાનો વિચાર કરવો પડે. અને તે બધાની અસર નવીન નામ પસંદ કરવાના નિર્ણય ઉપર પડયા સિવાય પણ ન રહે.

પાટીદાર વિદ્યાલયનું જે સાર્વજનિક અને સર્વદેશીય સ્વરૂપ વિકસ્યું હતું, તેણે પોતાના આદર્શનો જે ધ્રુવતારક સાધ્યો હતો તેને પૂરેપૂરું વહન કરી શકે તેવું નામ શોધવાનો પ્રયત્ન અને વિચારવિમર્શ શરૂ થયો.

તે વખતે ઘણાં નામોનો વિચાર થયેલો પ્રતાપ, આદર્શ, સાર્વજનિક, ઉમા, સર્વ અને એવાં બીજાં ઘણાં નામોનો વિચાર થયેલો. તેમાંથી **'સર્વ'** પસંદ થયું અને આ સંસ્થા **'સર્વ વિદ્યાલય'** બની. આ નામ તેના વિકસેલા વ્યક્તિત્વને અને આદર્શને ઘણું જ અનુરૂપ બન્યું અને ઉપરાંત તે તેના ભાવિના વિકાસનું વાહક પણ બન્યું.

સંસ્થાના તે વખતના પ્રમુખ પ્રો. સ્વામીનારાયણ સાહેબ તેમના ગણિતશાસ્ત્રના વિષય ઉપરાંત સંસ્કૃતના સારા વિદ્વાન હતા. તેઓએ અસહકારમાં ગુજરાત કોલેજના પ્રધ્યાપકની નોકરી છોડેલી અને રાષ્ટ્રીય કેળવણીના કામમાં પડેલા. કેટલોક વખત ગુજરાત વિદ્યાપીઠમાં પણ કામ કરેલું. તે વખતે વડોદરામાં દેશપાંડે, કાકાસાહેબ કાલેલકર, અને બીજાઓએ મળીને એક રાષ્ટ્રીય શાળા શરૂ કરેલી. તેનું નામ હતું "ગંગનાથ ભારતીય સર્વ વિદ્યાલય." પ્રો. સ્વામીનારાયણ સાહેબ તેમાં રસ લેતા અને કેટલોક સમય તેમાં માનદ્ સેવાઓ પણ આપેલી. થોડો સમય ચાલી તે શાળા બંધ પડેલી પરંતુ સ્વામીનારાયણ સાહેબના ચિત્તમાં તેની ઊંડી સ્મૃતિ ભરાઈ રહેલી તે આ વખતે બહાર આવી. બધાને અપરિચિત લાગતું 'સર્વ વિદ્યાલય' નામ સ્વામિનારાયણ સાહેબને પરિચિત હતું, એટલે તેણે બધાના મનમાં પ્રવેશ કર્યો.

શિવ અને વિષ્ણુ ભગવાનનાં બીજાં નામ 'સર્વ' છે. પાટીદાર સમાજ શિવપત્ની ઉમાને પોતાની કુળદેવી તરીકે પૂજે છે. એટલે પાર્વતીપતિનું નામ તેમનાં પ્રયત્નના ફળ સાથે જોડાય તે પણ ઉચિત લાગેલું. ઉપરાંત ખેડૂત
દુનિયાના ભરણ-પોષણ માટે ધાન્યાદિ પે
છે. એટલે તેને જગતનું ભરણપોષણ કર
બિરૂદ મળેલું છે. જગતનું ભરણપોષણ
તરીકે ભગવાન વિષ્ણુને માનવામાં આવ
તેમનું બીજું નામ પણ 'સર્વ' છે. એ
પણ ઘણી બંધ બેસતી લાગી અને "
વિદ્યાલય" નામની પસંદગી થઈ.

આમ રૂપ - ગુણનું યથાર્થ દર્શન
શકે એવું અને જીવનના વિશાળ પટ
વિસ્તારતા સંકેતવાળું નામ પ્રાપ્ત થયું. ના
યથાર્થ પડે પરંતુ તે પછી તેનું પ્રતિબિંબ
ધારીમાંથી ન ઊઠે તો નામનું અવમૂલ્યન થઈ
છે. પરંતુ આ સંસ્થાના સંદર્ભમાં તો તેનુ
શિક્ષણના એક વિશિષ્ટ ખ્યાલનું વાહક બન

સર્વ એટલે બધું તો ખરું જ પણ
અર્થ 'સંપૂર્ણ' પણ છે. બધા જ લોકોની
વણી તો ખરી પણ સર્વાંગી કેળવણી એ
સંસ્થાનો આદર્શ રહ્યો છે. ચાલુ ચીલાની બૌ
કેળવણી ઉપરાંત સ્વાશ્રયી જીવનની તા
હાથપગની કેળવણી, ઉદ્યોગ અને ટેકનીકલ
વણી અને હૃદયની કેળવણી તેની ભૂમિ
સારી રીતે વિકાસ પામી છે.

માણસ જે ઘરમાં, કુટુમ્બમાં સમાજમાં
વાતાવરણમાં ઉછર્યો હોય છે તેની અસર
જીવન અને વિચાર અને કર્મ ઉપર પડે છે
તે પ્રમાણે તેનું વ્યક્તિત્વ ઘડાય છે. તેવી
સંસ્થા જે સમાજમાં જન્મી, જેનાથી
પોષણ પામી વિકાસ પામી, અને જે વાતા
શ્વાસ લેતી હોય તેની અસર તેના વ્યક્તિ
ઘડતરમાં થાય છે.

આ સંસ્થા ખેડૂત સમાજમાં જન્મી છે. તેના વડે પોષણ પામી છે અને તે જ ગ્રામજીવનમાં જીવન–ધબકારા કરી રહી છે એટલે આ સંસ્થાના વ્યક્તિત્વમાં ખેડૂતજીવનનાં–ગ્રામ તત્ત્વો ઉપસી આવ્યાં છે.

વરસાદ આવશે જ એ શ્રદ્ધાએ ખેડૂતો ખરા તાપમાં જમીન ખેડી રાખે છે. અદકી શ્રદ્ધાથી વરસાદ આવ્યા પહેલાં કોરી જમીનમાં બી પણ નાખી થાપણીયું કરી રાખે છે. એવી જ શ્રદ્ધાથી સર્વ વિદ્યાલયે નવીન પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરવામાં કર્યું છે. તેમાં સફળતા પણ મળી છે અને નિષ્ફળતાય મળી છે. ખેડૂતની જેમ. છતાં ખેડૂતની જેમ તેની પણ શ્રદ્ધા કદી ઓછી થઈ નથી. શ્રદ્ધાપૂર્વક તે હરહંમેશ નવીન કામ હાથ ઉપર લેતું જ રહ્યું છે.

વરસાદ પડે અને જમીનમાં વરાપ થાય ત્યારે ખેડૂત રાતદિવસ જોયા સિવાય વાવણી કરી નાંખે છે. ઘણી વખત વરાપનો ઉપયોગ કરી લેવાની તલપમાં તે ઘણું વાવી નાંખે છે પરંતુ તેને ખ્યાલ રહેતો નથી કે પાછળ વરસાદ નહિ આવે તો કૂવાથી પહોંચી શકાશે કે નહિ. વાવું છું એટલું સાચવવાનો, ઉછેરવાનો, લણવાનો અને ઘરભેગું કરવાનો જોગ છે કે કેમ તેની ગણત્રી પણ ઓછી કરતો હોય છે. તેવું સર્વ વિદ્યાલયના જીવનમાં બન્યા કરતું હોય છે. આવી બાબતમાં નફાનુકશાનના આંકડા મૂકવાનું વલણ ખેડૂતનું હોતું નથી એવી રીતે સર્વ વિદ્યાલયે આવા આંકડા મૂકયા નથી. કારણકે તેને શ્રદ્ધા છે કે શુભ નિષ્ઠાથી કરેલાં કાર્યો નિષ્ફળ જતાં નથી; તેનું પરિણામ પ્રત્યક્ષ નહિ તો પરોક્ષ, નજીકનું નહિ તો દૂરનું, સ્વના લાભનું નહિ તો પરના લાભનું આવે જ છે અને તે શુભકર હોય છે.

ખેડૂત જે કંઈ મહેનત કરે છે–ઉત્પન્ન કરે છે તે બહુધા બીજાઓ માટે હોય છે. જનસમાજના પોષણ માટે ધાન્યાદિ ઉત્પન્ન કરવામાં તે માત્ર પોતાનો વિચાર કરતો નથી–જોકે ખેતી એ જીવન-નિર્વાહનો વ્યવસાય ગણાય છે છતાં પોતાની પેદાશમાંથી તે તો માત્ર જીવનનિર્વાહ પૂરતું પરાણે પામે છે, બીજું બધું અન્યને માટે જાય છે, છતાં તેને તેની ગણત્રી હોતી નથી. ઉદારભાવે, સંન્યાસીભાવે, ઋષિભાવે તે પોતાની અને જનસમાજની પોષણ પ્રવૃત્તિમાં નિષ્ઠાપૂર્વક વળગેલો જ રહે છે. સર્વ વિદ્યાલયના વ્યકિતત્વમાં આ ઉદારતાનું અને પરગજુપણાનું તત્ત્વ મૂળભૂત રીતે વણાઈ ગયું છે.

સર્વ વિદ્યાલય ધરતીનું છોરું છે. તેનામાં ધરતીનું ખરબચડાપણું છે પણ કઠોરતા નથી. તેનામાં નાગરિકતાનો આંજી નાંખે તેવો રંગ નથી. તેનામાં ઘાટઘુટ ઓછાં આકર્ષક હશે તો નગરની મર્યાદિત સીમાઓ પણ નથી. તેનામાં આકર્ષણવૃત્તિ અને પ્રદર્શનવૃત્તિ નથી તો અતડાપણું પણ નથી. ખુલ્લા હૃદયની આત્મીયતા તેનું આકર્ષણ છે.

સર્વ વિદ્યાલયનાં મૂળ ધરતીમાં છે, તેના દેહમાંથી ધરતીની ફોરમ આવે છે, શિવ અને વિષ્ણુ (કલ્યાણ અને પોષણ) તેના ઉપાસ્ય દેવ છે, સર્વને માટે સર્વાંગીણ વિકાસના ધ્યેયને તે વરેલી છે.

રાજતી અને સોહતી સર્વ વિદ્યાલયનું આ વ્યકિતત્વ છે.

સર્વ વિદ્યાલય કેળવણી મંડળ – કડી

પ્રવૃત્તિઓ

રા. ર. શેઠશ્રી પ્રાણસુખલાલ મફતલાલ
સર્વ વિદ્યાલય હાઇસ્કૂલ – કડી

❀

સાયન્સ કૉલેજ – કડી

❀

ટેકનીકલ હાઈસ્કૂલ – કડી

❀

પ્રિ. વૉકેશનલ ટ્રેઈનીંગ સેન્ટર – કડી

❀

ફાર્મમિકેનિક કોર્સ – કડી

❀

નવીન સર્વ વિદ્યાલય – હાઈસ્કૂલ – વડનગર

❀

આઇ. એમ. જે. સર્વ વિદ્યાલય – હાઇસ્કૂલ – બલોલ

❀

હાઇસ્કૂલો અને કૉલેજ માટેનાં છાત્રાલયો

❀

હાર્દિક શુભેચ્છાઓ ..

મીસ્ત્રી પ્રહલાદભાઈ કાળીદાસ આયર્ન
એન્ડ બ્રાસ ફેક્ટરી

સરસપુર – રંગશાળા કંપાઉન્ડ
અમદાવાદ – ૧૮
ટેલીફોન નં. ૩૨૧૩૯

પ્રભુના આશીર્વાદ છે

પુરુષોત્તમદાસ પટેલ

આપણી સંસ્થા ખૂબખૂબ વિકસી છે અને વિકસતી જાય છે. એના ઉપર પ્રભુના આશીર્વાદ છે.

સરઢવ મુકામે સૌથી પ્રથમ આગેવાનોની સભા તા. ૮-૬-૧૯૧૯ના રોજ થઈ તેમાં કેળવણી મંડળની સ્થાપનાનો ઠરાવ થયો. તેમજ બોર્ડીંગ શરૂ કરવાનો નિર્ણય કર્યો. પણ બોર્ડીંગ ક્યાં શરૂ કરવી તેનો નિર્ણય નહિ થયેલો.

પૂ. છગનભાનું ગામ સરઢવ. ત્યાં સભા થઈ તેમાં તેમણે આગળ પડતો ભાગ લીધો. તેમણે પ્રતિજ્ઞા કરી કે જ્યાં સુધી બોર્ડીંગ શરૂ ન થાય ત્યાં સુધી પોતે મિષ્ટાન્ન લેવું નહિ. તેઓએ ગામડે ગામડે પ્રચાર અને પૈસા માટે ફરવા માંડયું. આમ આ શુભ કામ આરંભાયું.

એ અસલ જમાનો. જ્યાં જાય ત્યાં લાપસીનાં આંધણુ મૂકાય. છગનભાની પ્રતિજ્ઞા આગળ આવે. વાતાવરણમાં કુતૂહલ ઊભું થાય. વાતનો તંતુ ચાલે અને આખા ગામમાં આ નવતર કામની અને તે કરવા નીકળેલાઓની વાત ફેલાઈ જાય. 'લાપસીની ના' ને પગ આવ્યા – પાંખો આવી. આ ગામ પેલે ગામ ચારે બાજુ ફેલાઈ ગઇ.

આ કામમાં શેરથા ગામના આગેવાનોનો સાથ હતો. મેડા-આદ્રજના આગેવાન શ્રી માધવજીભાઇ અને શ્રી ધનશા ભગત છગનભા સાથે જોડાયા. કામની જમાવટ પડી.

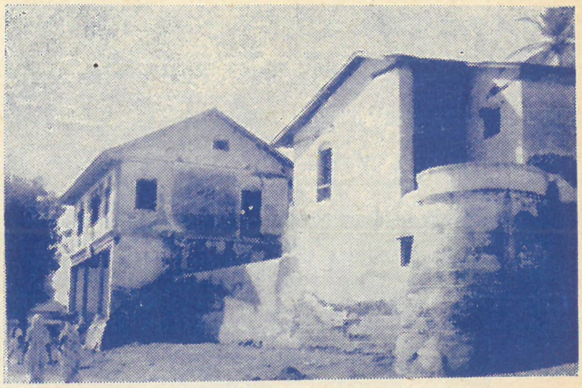

ખાખચોકનું મંદિર

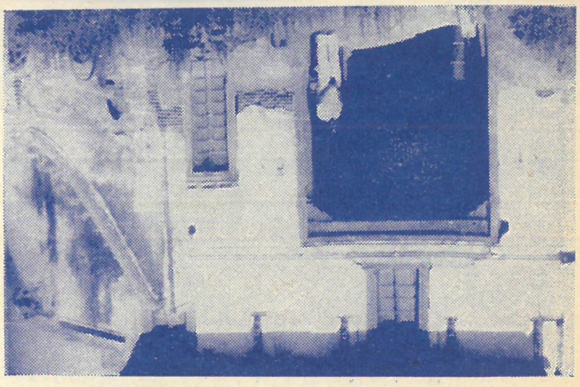

અમીનનું ડહેલું

સંવત ૧૯૭૬ ના ચૈત્ર સુદ ૨ (તા. ૨૨-૩-૨૦) નો શુકનવંતો દિવસ ઊગ્યો તે દિવસે કડીમાં બોર્ડીંગની શરૂઆત કરી. ભાડાના મકાનમાં સાત વિદ્યાર્થીઓ સાથે લાપસીના શુકન કરી ભગીરથ કાર્યના છગનભાએ શ્રીગણેશ માંડ્યા.

તે વખતે કડીમાં અંગ્રેજી શિક્ષણની સગવડ. કડી જિલ્લાનું મુખ્ય મથક. આજુબાજુના ગામોનો સાથ મળી રહેવાની ધારણાએ કડીને પસંદ કર્યું અને છગનભાએ કેડ બાંધી.

શરૂમાં બોર્ડીંગની દેખરેખનું કામ શ્રી વિઠ્ઠલભાઇ રણછોડદાસ પટેલે માંથે લીધું અને ફંડ વગેરેનો હિસાબ કડીની જાણીતી પેઢી ખોડીદાસ ઝવેરદાસને ત્યાં રહેતો.

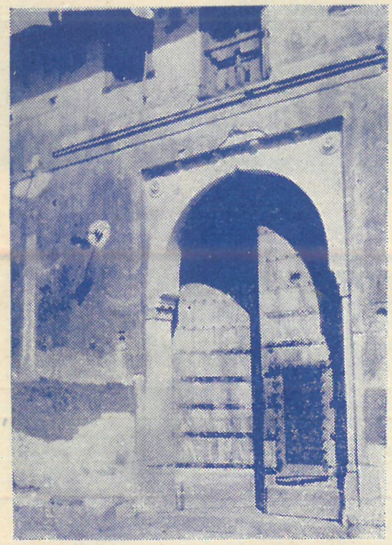

અમીનનું રામજી મંદિર

સંખ્યા વધતાં કાયમી વ્યવસ્થા ગોઠવાઇ. વિરમગામના વતની શ્રી કુબેરદાસ છોટાલાલ. તેમણે પ્રાથમિક શાળા ખાતાની નોકરી અસહકાર નિમિત્તે છોડી દીધેલી. સિનિયર ટ્રેઈન્ડ થયેલા એટલે આ ક્ષેત્રના જાણકાર. તેઓએ આશ્રમના કામની જવાબદારી ઉપાડી લીધી. તે આપણા પહેલા ગૃહપતિ અને કર્મચારી. તેઓ ૨૮-૧૧-૧૯૨૦ ના રોજ જોડાયેલા.

છગનભા ગામડે ગામડે ફરે જે મળે તે ભેગું કરે. અનાજ આપે તેનું અનાજ લે, આઠ આના રૂપિયો આપે તે પણ હોંશથી લે. પરંતુ તે વખતે જમાનો એવો કે માગો તો શકિત પ્રમાણે પૈસા કે અનાજ લોકો આપી છૂટે પણ ભણનારા ન મળે. બાળકોને ભણવા ન મોકલે. એટલે છગનભાએ પૈસા ઉઘરાવવા સાથે છોકરાઓની પણ ભીખ માગવા માંડી "તમારા છોકરાને ભણવા મોકલો".

બંદુક સાહેબની હવેલી
(હાલનું બકરાવાળા બીલ્ડીંગ)

છગનભાની આ પ્રવૃત્તિને હસી કાઢનાર પણ ઘણા હતા. ઘડપણમાં ગાંડપણ હાલ્યું છે એમ કહેતા. પરંતુ તેની અસર છગનભા ઉપર થતી ન હતી. બધું શાંતિથી સાંભળી સહન કરી લેતા. તેમને થતું કે કેટલું બધું કામ કરવાનું છે! તેમણે કેડ તો બાંધી હતી પણ આવા પ્રસંગે કેડને ફરીને કસીને બાંધતા. તેમના જીવનમાં નિરાશા તો હતી જ નહિ.

બોર્ડીંગમાં વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા વધતી ગઈ. રામજી મંદિરનો મેડો, બાકચોકનો મેડો, અમીનનું ડહેલું એમ એક પછી એક મકાન ભાડે રાખતા ગયા, બદલતા ગયા અને બધાની જ્યાં ત્યાં સગવડ કરતા ગયા.

ડાબેથી બીજા : શ્રી પોપટભાઈ, ત્રીજા : શ્રી કુબેરભાઈ, ચોથા : શ્રી છગનભાઈ.

ડાબેથી પ્રથમ : શ્રી ચુનીભાઈ ધનજીભાઈ તથા પાંચમા : શ્રી પોપટલાલ મગનલાલ જેઓ થોડા સમય પછી શિક્ષક તરીકે જોડાયેલા

વિદ્યાર્થીઓનો ઉમંગ અને કામ કરનારાઓનો ઉમંગ ભારે. બધું જાતે કરવાનું. ઘણી વખત, રાંધો જાતે, વાસણ માંજો જાતે, પાણી ભારે જાતે, અવાવરાં મકાનો સાફસૂફ કરો જાતે. કોણ નાનું કે કોણ મોટું ! કોણ શિક્ષક કે કોણ વિદ્યાર્થી ! બધા એક સાથે, એક હરોળ.

વિદ્યાર્થીઓ તે વખતે કડીની એ. વી. સ્કૂલમાં ભણવા જતા. આ સ્કૂલ કોટની અંદર આવેલી. જેલની જૂની બરાકોમાં બેસતી, તેમાં દરેક ધોરણનો એક એક વર્ગ, બીજો વર્ગ કરવાની જગા નહિ. અને સરકારી તંત્રમાં કોને પડી હોય તે એ બધી કડાકૂટમાં પડે ?

બોર્ડીંગમાં સંખ્યા વધી અને વિદ્યાર્થીઓના પ્રવેશનો પ્રશ્ન મુંઝવવા લાગ્યો. કેટલાય વિદ્યાર્થી દાખલ થયા સિવાય રહી જાય. નવા વિદ્યાર્થીઓને લઈ ન શકાય. પ્રયત્નો કરવામાં આવે પણ કંઈ મેળ ન પડે.

શું કરવું ? મોટો પ્રશ્ન થઈ પડયો. બોર્ડીંગનો વિકાસ અટકી પડવા જેવું થયું. સાથે સાથે બોર્ડીંગની સંખ્યા વધતી ગઈ તેમ તેમ તેનું ખર્ચ વધતું ગયું. આવક કરતાં ખર્ચ વધે. દેવું વધ્યે જાય.

આમ છતાં આપણી શાળા શરૂ કર્યા સિવાય છૂટકો ન હતો. અસહકારનો યુગ, શાળા કોલેજના બહિષ્કારનો જમાનો અને રાષ્ટ્રીય શિક્ષણની ભાવનાથી ભરેલું વાતાવરણ હતું.

શ્રી પુરુષોત્તમદાસ પટેલ
જેઓ શરૂઆતના ચાર શિક્ષકો પૈકી એક હતા.

એ સમયે શ્રી પોપટભાઈ સરકારી કોલેજ છોડી ગાંધીજીની ગુજરાત વિદ્યાપીઠમાં જોડાઇ સ્નાતક થઇને ઘેર આવેલા. શ્રી છગનભાઈ પણ સરકારી કોલેજ છોડી વિદ્યાપીઠમાં અભ્યાસ માટે જોડાયેલા. એમના દિલમાં પણ સમાજ માટે કંઈ કરી છૂટવાની ભાવના અને તમન્ના.

શ્રી પોપટભાઈ અને શ્રી છગનભાઇ સેવા આપવા તૈયાર થયા. શ્રી કુબેરભાઈ તો બોર્ડીંગના કામમાં આવી જ ગયા હતા અને ચોથો હું તો હતો જ.

શરૂના ત્રણ ધોરણમાં એક હેડમાસ્તર અને ત્રણ શિક્ષકો જોઇએ. એ થઈ રહ્યા અને શાળા શરૂ થઇ ગઈ. શ્રી પોપટભાઇ શરૂના હેડમાસ્તર બન્યા અને અમે ત્રણ શરૂના શિક્ષકો બન્યા.

આમ શાળાની શરૂઆતમાં જ રાષ્ટ્રીયભાવનાથી પ્રેરાયેલા શ્રી પોપટભાઈ, શ્રી છગનભાઇ તથા શ્રી કુબેરભાઇ સંસ્થાને મળ્યા એમાં ઇશ્વરનો હાથ જ હોવો જોઇએ.

મકાનો તો ભાડાનાં જ શોધવાનાં હતાં. શરૂઆતમાં ખાખચોક, અમીનનું ડહેલું અને અમીનના રામજીમંદિરનાં જુદાં જુદાં મકાનોમાં બોર્ડીંગ અને શાળાનો જેમતેમ કરીને સમાવેશ કર્યો.

શાળા તરફ વિદ્યાર્થીઓનું આકર્ષણ વધ્યું. બોર્ડીંગની સંખ્યા પણ વધતી જતી હતી એટલે શાળા માટે મોટા મકાનની જરૂર પડી.

કડીની મધ્યમાં આવેલ મામલતદાર કચેરી પાસેનું બંદુક સાહેબની હવેલીના નામે પ્રખ્યાત મકાન (હાલનું બકરાવાળા બીલ્ડીંગ) તે વખતે બંધ હાલતમાં અવાવરૂ પડયું હતું. તેના ઉપર નજર ગઈ. એ મકાનનો મેડો ભાડે રાખ્યો. પછીથી નીચેનો પણ કેટલોક ભાગ રાખેલો. આ મકાન વર્ષો થયાંનું બંધ અને અવાવરૂ. તેની સાફસૂફીનું કામ પણ એક મહાભારત કામ. શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓએ મળીને તેની સાફસૂફી કરી. તેમાંથી ટોપલા બંધ નહિ પણ ગાડા બંધ કચરો ઉથામી બહાર કાઢયો અને મકાનને શાળાને બેસવા લાયક બનાવ્યું. થોડા દિવસ રસોડું પણ એમાં ચલાવેલું. થોડા વિદ્યાર્થીઓ પણ રહેતા.

તળાવ ઉપરના અને ભાગોળના મકાનોમાંથી શાળાને કડીના મધ્યભાગમાં વસાવી. શાળા લોકોની નજરે પડી. કામ વ્યવસ્થિત અને સારી રીતે ચાલવા લાગ્યું શાળાની પ્રતિષ્ઠા જામી અને સંખ્યામાં વધારો થવા લાગ્યો. બકરાવાળા બીલ્ડીંગ અને મામલતદાર કચેરી વચ્ચેના ચોકમાં શાળા વાર્ષિક ઉત્સવો ઠાઠથી ઉજવતી અને લોકો હેકડેઠઠ જમા થઈ જતા.

આ બધા માટે છગનભાને ગામડે ગામડે ફંડફાળા માટે ફરવું પડતું. એ લાવે તેના કરતાં અમારું ખર્ચ આગળ વધતું. દેવું વધ્યે જતું. ઉઘરાણીયા ઉંબરા ઘસી નાંખે. ધીરધાર બંધ થાય. વહેવાર અટકી પડે એવા કપરા દિવસો પણ જોતા

ઉપાધી અડચણોનો પાર નહિ અને ઉત્સાહ-ઉમંગનો આંક નહિ. પ્રભુ સર્જિત આ બંને અથડાય અને પ્રભુના આશીર્વાદ ઉતરી આવે. બધાને દેશનું કામ કરી રહ્યાનો ભારે ઉત્સાહ.

આ બોર્ડીંગ અને શાળા તે આપણો વિદ્યાર્થી આશ્રમ અને સર્વ વિદ્યાલય. આ બધો તેનો વિસ્તાર. આપણા ઉપર પ્રભુના આશીર્વાદ છે.

શ્રી ખેતીવાડી ઉત્પન્ન બજાર સમિતિ, કડી. (ઉ. ગુ.)

ઠે. સ્ટેશનરોડ – ભાગ્યોદય જીનની પાછળ

ખેતીની પેદાશોના વેચાણ માટેની
એક માત્ર વૈજ્ઞાનિક યોજના તે નિયંત્રિત બજારો

ખેતપેદાશોના ઉત્પાદન
ક્ષેત્રે સ્થાપિત હિતો
નામશેષ થયાં. વેચાણ
ક્ષેત્રે ખેડૂતોને શોષણ
મુક્ત કરવાનો ઉપચાર
અને
ઉપાય કેવળ
નિયંત્રિત બજારો જ છે.

**ધી એગ્રી.
પ્રોડયુસ માર્કેટ
કમિટિ, કડી.
(ઉ. ગુ.)**
-: સ્થાપના :-
૩૧–૧૦–૫૬
☎ 21

ખુલ્લા સોદા,
ખરો તોલ
ખરો હિસાબ
ચોખ્ખો માલ
બહોળો વેપાર
વ્યાપારી શોષણનો અંત

**બજારધારો એક ઉચ્ચ આદર્શ છે અને તેનો અમલ સૌના
હિતમાં સમાજવાદ સ્થાપવા માટે જરૂરી છે.**

-: ખેડૂત ભાઈઓ :-

તમારા હિતમાં ઘડવામાં આવેલ માર્કેટ ધારાની જોગવાઈઓને સમજીને માર્કેટ ધારાથી મળતી સગવડોનો લાભ ઉઠાવવા માટે તમારી ખેતપેદાશ માર્કેટ યાર્ડમાં લાવીને વેચવાનો આગ્રહ રાખો અને ઘેર બેઠાં માલનું વેચાણ કરવાની જુની પુરાણી પદ્ધતિ છોડી દો.

માર્કેટ ધારાનું પાલન કરો અને કરાવો.

કડી માર્કેટ યાર્ડમાં ખેતી ઉત્પન્ન પેદાશોનું ખુલ્લી હરાજીથી વેચાણ થાય છે અને કોઈપણ જાતની ગેરકાયદેસર કપાત સિવાય વેચેલ માલના નાણાં ખેડૂતોને તરત જ રોકડાં મળે છે.

રસિકલાલ આર. પટેલ
સેક્રેટરી,
ધી એગ્રી. પ્રોડયુસ માર્કેટ કમિટિ, કડી (ઉ. ગુ.)

કાળીદાસ ઝીણાભાઈ પટેલ
ચેરમેન,
ધી એગ્રી. પ્રોડયુસ માર્કેટ કમિટિ, કડી (ઉ. ગુ.)

સર્વ વિદ્યાલય રાજે !

(બિહાગ–તીન તાલ)

સુંદર સર્વ વિદ્યાલય રાજે !
શિશુ-અંતર જનની–દર્શનથી
સુખ-ભરતી ગાજે ....સુંદર

ભારત-ઉપવન કમનીય કુંજે, ગુર્જર ભોમ પ્રકાશે.
ઉત્તરમાં ત્યાં એક કયારડે, વિધવિધ ફુલડાં હાસે....સુંદર

કૈંક ઝરણુના કલકલનાદે સરિતા સાગર ગાજે,
એ સાગરના ગર્જન–ઘોષે ઝરણુની કિંકિણી બાજે....સુંદર

આ મનના કણુકણુમાં બીજના અંકુર કુમળા હાસે,
સુરભિત કુસુમિત નવપલ્લવ આ ઘટા અડાબીડ ભાસે....સુંદર

આ જ કુટિરમાં ટમટમતો જ્યાં દીપક મંદ પ્રકાશે,
અગણિત તારક અંકિત સૌમ્ય મયંક ગગન વિહાસે....સુંદર

શાન્ત દાન્ત જીવનની ધાત્રી, ધીર વીર રસ પાજે,
જ્ઞાન શકિતને મંગલદાત્રી, યાત્રી અમ સહુ આજે....સુંદર

ફુલ–પરિમલથી, કલકલનાદે, નવપલ્લવને વાસે,
તારક તેજે ભરતભૂમિને, પુલકિત કરશું હાસે....સુંદર

— અનામી

સંસ્થામાં રાષ્ટ્રપિતાનાં પુનિત પગલાં

પોપટલાલ ગુ. પટેલ

સારો દેશ રાષ્ટ્રીય પ્રવૃત્તિથી ધમધમી રહ્યો હતો. સ્વદેશીની ચળવળ પૂર જોસમાં ચાલતી હતી, અને રાષ્ટ્રીય શાળાઓ ઠેરઠેર શરૂ કરવામાં આવતી હતી. કિંચિત્ રાષ્ટ્રીય ભાવનાથી રંગાયેલા યુવકો તે વખતે આ સંસ્થામાં કામે લાગ્યા હતા. છગનભા સંસ્થાના મંત્રી અને કર્ણધાર હતા. પાકટ ઉંમરે થોડુંક લખી વાંચી જાણવા જેટલું અક્ષરજ્ઞાન મેળવી સાધુસંતો અને સંન્યાસીઓનાં પાસાં સેવી હૈયા ઉકેલથી વેદાંતનું જ્ઞાન મેળવી પંચાવન વર્ષની ઉંમરે તેમણે સમાજ–સેવાનો ભેખ ધારણ કર્યો. અમદાવાદના સુપ્રસિદ્ધ સામાજિક કાર્યકર ડૉકટર હરિપ્રસાદ વૃજરાય દેસાઈને સંસ્થામાં અને કડી કસ્બામાં કેટલાક ઉત્સવો-કાર્યક્રમો પ્રસંગોએ આવવા–જવાનું થતાં છગનભા સાથે પરિચય થયેલો ત્યારે છગનભાનું વ્યક્તિત્વ તેમને ખૂબજ અસર કરી ગયું. તે વખતની તેમજ આજની પેઢીને પણ નિરક્ષર અને અભણ જેવી લાગે તેવી વ્યકિતમાં સાચા જ્ઞાનનું કેટલું ઊંડાણ છે અને તે સમાજની કેટલી સુંદર સેવા કરી શકે છે એનું આ દશ્ય-દૃષ્ટાંત છે, એમ એમને લાગ્યું; અને એ ઉપરથી એમણે પૂજ્ય મહાત્માજી સમક્ષ વાતવાતમાં કડીની સંસ્થા અને છગનભાનો પરિચય આપ્યો, અને પાછળથી છગનભાને લઈ મહાત્માજી સાથે મુલાકાત કરાવી. મહાત્માજીએ અનુકુળતાએ સંસ્થામાં આવવાનું જણાવ્યું. તા. ૨૭ જુલાઈ ૧૯૨૯ ને રોજ રાષ્ટ્રપિતાનાં સંસ્થામાં પુનિત પગલાં થયાં તેની આ ભૂમિકા

આજે જ્યારે હું વિચારું છું ત્યારે મને લાગે છે કે સંસ્થાનું એવું કોઈ વિશિષ્ટ કાર્ય નહોતું કે જે મહાત્માજીને સંસ્થાની મુલાકાત લેવાનું પ્રેરે પરંતુ હિમાલય જેવા મહાન, સૂર્ય જેવા તેજસ્વી અને મહાસાગર જેવા ગંભીર એવા મહાત્માજીની ગણત્રીઓ કંઈક જુદી જ હશે. એક વાત ચોક્કસ કે છગનભાની ત્યાગવૃત્તિ અને કોઠાવિદ્યાથી થતી સમાજ સેવાથી મહાત્માજી

સંસ્થાની મુલાકાત માટે પ્રેરાયા. અર્થાત મહાત્માજીને છગનભાના કાર્યક્ષેત્રને બીરદાવવાનું યોગ્ય લાગ્યું અને પરિણામે સંસ્થાને તેમનાં પુનિત પગલાંનો લાભ મળ્યો.

સંસ્થાની તેમની મુલાકાત તદ્દન સાદી અને અને સરળ હતી. બોર્ડીંગના મકાનના વચ્ચેના ચોકમાં પ્લીન્થ સુધી ચણેલા ભાગ ઉપર મહાત્માજીની બેઠક રાખી હતી. છાયા માટે થોડાક ભાગ પૂરતો મંડપ બાંધ્યો હતો. વિદ્યાર્થીઓ કાર્યકર્તાઓ, કડી કસ્બાનો અને કડી તાલુકાનો જન સમુદાય તડકામાં ખૂલ્લામાં બેસી મહાત્માજીનાં શાંતિથી દર્શન કરી શકયા હતા અને તેમનું ટૂંકુ પ્રવચન ખૂબજ શાંતિથી સાંભળ્યું હતું. તે વખતે માઈકની કોઈ વ્યવસ્થા નહોતી.

સંસ્થાના મંત્રીએ પોતાના ટૂંકા નિવેદનમાં સંસ્થાની પ્રવૃત્તિઓ વર્ણવતાં સંસ્થાની ત્રુટિઓનો પણ સ્પષ્ટ ઉલ્લેખ કર્યો હતો. મેટ્રીકના અભ્યાસનું ધ્યેય છે. હરિજનોને શાળામાં દાખલ કરવામાં આવે છે. અભ્યાસક્રમમાં ઉદ્યોગોને સ્થાન આપવામાં આવ્યું છે. જેમાં કાંતણ અને વણાટ પણ છે. પરંતુ સંસ્થાનો દરેક વિદ્યાર્થી દરરોજ અમુક સમય આપે એવી યોજના હજુ થઇ શકી નથી. સંસ્થાએ કોઇ ધનિકો પાસેથી મોટી રકમો મેળવી નથી, પરંતુ ગામેગામથી અને ઘેરેઘેરથી નાનકડી રૂપિયા જેવડી રકમ કે બશેર-પાંચશેર અનાજ ઉઘરાવી સંસ્થાનો નિભાવ થાય છે અને બની શકે તે વિકાસ કરવામાં આવે છે. (નાણાં વિભાગ ભા.-૧ લો જેમાં સંસ્થાને છેવટ સુધીમાં રૂપિયા સુધીની રકમ કયા ગામથી, કઈ વ્યક્તિ તરફથી મળી તેની નોંધ તુરત જ જડી શકે તેવી રીતે ગોઠવી બહાર પાડવામાં આવ્યો હતો તે મહાત્માજી સમક્ષ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો.) હાલમાં કોઈ સિલક નથી. વિદ્યાર્થીઓ સ્વાશ્રયી જીવન જીવે છે, પ્રસંગોપાત આજુબાજુના ગામડાઓમાં જઈ ફંડ પ્રવૃત્તિ કરે છે. અને બાળલગ્ન, કારજ જેવા રિવાજો સંબંધમાં સંવાદોથી સામાજિક પ્રચાર કરે છે, વગેરે હકીકતો નિવેદનમાં જણાવી હતી.

મહાત્માજીએ છગનભાના આ કાર્યને બીરદાવતાં એકત્ર થયેલી જનતાને કહ્યું હતું કે આ સંસ્થામાં તમારાં બાળકોને દાખલ કરી સારું શિક્ષણ અપાવી શકો છો. સંસ્થા પાસે સિલક નથી એ એક સારી વસ્તુ છે. હરિજનોને તમારા ભાઈબહેન જ ગણો અને એમને અપનાવો. સંસ્થાના મંત્રીએ નિખાલસતાથી ત્રુટીઓ દર્શાવી છે એ નિખાલસતા માટે તેમને અભિનંદન ઘટે છે. છગનભાએ જે આ કાર્ય કર્યું છે તે સુંદર કાર્ય છે તેમની પાસેથી સેવાના પાઠ શીખજો અને એમના જેવા થવા પ્રયત્ન કરજો. આવી સંસ્થાને સમાજ જરૂર પોષશે.

મહાત્માજી બપોરની સાડા અગીઆરની ગાડીથી ઉતર્યા અને પાછા ચારની ગાડીએ વિદાય થયા ત્યાં સુધીનો તેમનો કાર્યક્રમ ભરચક હતો. ઉપરનો મુખ્ય કાર્યક્રમ શરુ થવાને વીસેક મીનીટની વાર હતી, તે વીસ મીનીટમાં નિદ્રા ખેંચી કાઢવાનું તેમણે જણાવ્યું. એ વીસ મીનીટ ઘસઘસાટ ઉંઘી ગયા અને બરાબર વીસમી મીનીટે પોતાની મેળે જ જાગી ગયા. જાહેર સભા, કાર્યકર્તાઓ સાથે વાર્તાલાપ, વિદ્યાર્થીઓ

[અનુસંધાન પાન ૧૮ ઉપર]

સંસ્થાની ભૂમા

ડૉ. રણજીતભાઇ (અનામી)

અર્વાચીન ગુજરાતને ઘડનારી દશેક વ્યક્તિ-ઓનાં નામ જો કોઈ મને પૂછે તો તેમાં હું પ્રથમ પાંચ નામ આ પ્રમાણે ગણાવું. (૧) ગાંધીજી (૨) દયાનંદ સરસ્વતી (૩) ગોવર્ધનરામ (૪) શ્રીમંત મહારાજા સયાજીરાવ ગાયકવાડ અને (૫) રણછોડભાઈ રેંટિયાવાળા. આપણી સંસ્થાનું સદ્‌ભાગ્ય છે કે આમાંના બે વિશ્વખ્યાત ગુજરાતી-ઓએ આ સંસ્થાની મુલાકાતે આવી એની કામગીરીને યોગ્ય અંજલિ આપી છે. આજથી ૪૯ વર્ષ પહેલાં – તા. ૪–૧–૨૬ ના રોજ સ્વ. મહારાજા સયાજીરાવ ગાયકવાડે આ સંસ્થામાં પધારી, દીવાન સાહેબ ને રસાલાની હાજરીમાં જે અંજલિ આપી એને હું એક મહત્વનો ઐતિહાસિક દસ્તાવેજ લેખું છું. “ મારા અમલદારોએ આ સંસ્થા બંડખોર છે એવી માહિતી મને આપી અને તેથી મારી આ સંસ્થાની મુલાકાત મેં રદ કરી હતી. પણ સ્ટેશન ઉપર ફરતાં મારા દિલને થયું કે આ સંસ્થા કેવી બંડખોર છે તે જોઉં અને આવ્યો. સંસ્થાની બધી પ્રવૃત્તિઓ જોઈ, અને આને મારા અમલદારો બંડખોર પ્રવૃત્તિ કહેતા હોય તો હું ઇચ્છું કે મારા રાજ્યના ખુણેખુણામાં આવી બંડખોર પ્રવૃત્તિઓ થાય. ઇંગ્લાંડની સ્કૂલો ઉપરથી એવી સ્કૂલ સ્થાપવા મેં પ્રયત્ન કરેલ પણ એમાં સફળ થયો નહીં પણ **અહીં મારું સ્વપ્ન સિદ્ધ થતું મને લાગે છે.** ”

યાદ રહે કે જ્યારે રાજાશાહીનો મધ્યાહ્‌ન તપતો હતો તે સમયે કેવળ ગ્રીસની લોકશાહીમાં ઉચ્ચારી શકાય એવી આ વીર્યવંતી વાણી છે. મહારાજાની અંજલિમાં ધ્રુવપદ જેવો શબ્દ ‘ બંડખોર ’ છે. આપના ખ્યાલમાં હશે જ, રાજા-શાહી ડીક્ષનેરીમાં એ શબ્દનો અર્થ ? લોકશાહી શબ્દકોષમાં એનો અર્થ પ્રગતિશીલ, ઉદ્દામવાદી એવો થાય છે એ કહેવાની ભાગ્યે જ જરૂર હોય.

એ પછી ત્રીજે જ વર્ષે તા. ૨૭–૭–૧૯૨૯ ના રોજ વિશ્વવંદ્ય પૂ. ગાંધીજી આ સંસ્થામાં એમના ક્રિયાશીલ જીવનના ખાસ્સા સાડા ચાર કલાક ગાળી ગયા એને હું આપણી સંસ્થાનું પરમ સદ્‌ભાગ્ય ગણું છું. એકત્રિત થયેલી બહુરંગી જનતાને ઉદ્‌બોધતાં એમણે કહેલું: “ આ સંસ્થા-

માં તમારાં બાળકોને દાખલ કરી સારું શિક્ષણ અપાવી શકો છો. **સંસ્થા પાસે સિલક નથી એ એક સારી વસ્તુ છે.** હરિજનોને તમારા ભાઈબહેન જ ગણો અને એમને અપનાવો. સંસ્થાના મંત્રીએ નિખાલસતાથી ત્રુટિઓ દર્શાવી છે એ નિખાલસતા માટે તેમને અભિનંદન ઘટે છે. છગનભાએ જે આ કાર્ય કર્યું છે તે સુંદર કાર્ય છે. તેમની પાસેથી સેવાના પાઠ શીખજો અને એમના જેવા થવા પ્રયત્ન કરજો. **આવી સંસ્થાને સમાજ જરૂર પોષશે."** માણસ મરે નહીં ત્યાં સુધી સર્ટીફીકેટ નહીં આપનાર ગાંધીજીનું આ સર્ટીફીકેટ છે. 'સંસ્થા પાસે સિલક નથી એ એક સારી વસ્તુ છે' અને 'આવી સંસ્થાને સમાજ જરૂર પોષશે' મહાત્માજી-નાં આ બે વાકયો વેદવાકયો જેવાં મને લાગ્યાં છે. 'આવી' શબ્દ આપણે માટે ગર્વનો વિષય હોઈ શકે. મહારાજાના 'બંડખોર સંસ્થા' અને મહાત્માજીના 'આવી સંસ્થાના' ના શબ્દના ઉપયોગમાં એક આદર્શને પ્રગતિશીલ સંસ્થાનું શબ્દચિત્ર હું વાંચી શકું છું. "આવી સંસ્થામાં," છેલ્લી અર્ધશતાબ્દીમાં ભણી ગયેલા, લગભગ દશ હજાર જેટલા વિદ્યાર્થીઓએ પોતાની જાતને ધન્ય સમજવી જોઈએ એમ આ મંચ ઉપરથી હું રોશન કરું તો કોઈ વિધ્ન-સંતોષીએ આત્મ-શ્લાઘા કે સંસ્થા પ્રશસ્તિનો દોષ દેવો ઘટે નહીં.

વીસમી સદીના બીજા દાયકામાં જ્યારે હાઈસ્કૂલો ને કૉલેજો 'કેળવણીની દુકાનો' જેવી અને છાત્રાલયો–વીશીઓ અને 'સમાજની સાવકી સંસ્થાઓ' જેવી નામની સંસ્થાઓ હતી ત્યારે આપણી આ સંસ્થા તેના સાચા અર્થમાં 'રાષ્ટ્રીય સંસ્થા' હતી અને છાત્રાલય આદર્શ છાત્રાલય હતું–એમ આજે ય તે ઐતિહાસિક તેમ જ કેવળ નિરપેક્ષ દૃષ્ટિએ પણ લાગશે. આપણું સામાજિક આર્થિક, રાજકીય ને સાંસ્કારિક અસ્તિત્વ મોટે ભાગે આ સંસ્થાને આભારી છે એમ કબૂલ કરવામાં કેવળ અક્ષરજ્ઞાન કરતાં આચારવિચારની શુદ્ધિની સાચી કેળવણી આ સંસ્થામાં પ્રાપ્ત થશે એમ આજથી ચાર દાયકા પહેલાં રાષ્ટ્રપિતા ગાંધીજીએ અમસ્તું નહોતું ભાખ્યું. ગાંધીજીની એ આર્ષવાણી આપણી પ્રેરણા બની રહી અને આજે આપણે જોઈએ છીએ કે આ વિસ્તારની લગભગ બસો હાઈસ્કૂલો અને અઢારેક કૉલેજો એ આદ્ય-વૃક્ષનાં ફળફૂલ છે.

કોઈપણ વ્યક્તિ, સંસ્થા કે રાષ્ટ્રને પોતાનું આગવું 'જીનીઅસ અને સ્વતંત્ર' મીશન હોવું જોઈએ ત્યાં સુધી જ તેને ટકવાનો અધિકાર છે. કાળેકાળે ઉપસ્થિત થતા યક્ષપ્રશ્નોને હલ કરવામાં એણે અગ્રવૃત્તિ રાખવાની હોય છે. પ્રવાહ પતિતોનો આરો કે ઉગારો નથી છેલ્લા પાંચ દાયકામાં આપણી આ સંસ્થાએ એના વિશિષ્ટ વ્યક્તિત્વ ધરાવતા પ્રામાણિક કાર્યકર્તાઓ દ્વારા કાળેકાળે ઉપસ્થિત થતાં સંકુલ પ્રશ્નોને હલ કરવામાં ઐતિહાસિક ને રોમહર્ષણ કામગીરી બજાવી છે, એમ એનો કડીબદ્ધ ને સીલસીલાં ઈતિહાસ વાંચતા અચૂક લાગશે. ઢાલની બીજી બાજુ પણ એટલી જ સાચી છે કે કોઈપણ સંસ્થા કે કોઈ રાષ્ટ્ર–કેવળ એની ભૂતકાલીન મૂડી ઉપર ઝાઝું ઝઝૂમી કે ટકી શકે નહીં.

વિશ્વના સમર્થ ઈતિહાસકાર ટૉયન્બીનું કહેવું છે કે સંસ્કૃતિઓનો વિકાસ 'ચેલેન્જ એન્ડ

રિસ્પોન્સ ’ ના નિયમને આધારે થાય છે. દરેક જમાનાને પોતાની ‘ ચેલેન્જ ’ હોય છે. આપણી સમક્ષ આજે એવી અનેક ‘ ચેલેન્જો ’ આવી પડી છે. જમાનાની તેજ રફતારમાં, કાળના કડછા નીચે અનેક પ્રસ્થાપિત મૂલ્યો ઉપરતળે થઈ રહ્યાં છે. હજ્જાર વર્ષનું ઇતિહાસનું નાટક છેલ્લા સો વર્ષમાં ભજવાઈ ગયું છે અને છેલ્લા સૈકાનું નાટક છેલ્લા દાયકામાં ભજવાઇ રહ્યું છે. આપણાં પ્ર-રક્ષક રુઢિતંત્રો અને રુચિતંત્રોમાં આમૂલ પરિવર્તન આવતું જાય છે. ક્ષિતિજો દિનપ્રતિદિન વિસ્તરતી જાય છે. હ્રસ્વમાંથી ભૂમા બન્યા સિવાય કોઇને ય ચાલવાનું નથી. જીવનના કોઈપણ ક્ષેત્રમાં શાહ-મૃગનીતિ ફાવવાની નથી. નક્કર વાસ્તવિકતાઓનો મર્દ પ્રતિકાર કર્યા વિના આપણો આરો કે ઉગારો જ નથી. આપણા આત્મરત આદર્શવાદની ભીંતો દોદળી બને તે પહેલાં પરલક્ષી, જગલક્ષી, વિશ્વ-લક્ષી વાસ્તવિકતાનો ઉઘાડો મુકાબલો કર્યા સિવાય સનાતન (!) મૂલ્યોની રક્ષા અને નવીન મૂલ્યોની પ્રસ્થાપના શક્ય નથી. વિકસતા વિશ્વ સાથે આપણે વિકસવું જ પડશે, અતંદ્ર જાગ્રતિપૂર્વક અને દિશાદોર ચૂકયા વિના.

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના વિકાસ સાથે વિશ્વ નાનું બનતું જાય છે. આજે લોકોને લોક-સંઘમાં જ શ્રેય દેખાય છે. પ્રકૃતિથી, વિકૃત શિક્ષણથી ને સમાજના વિકૃત વલણથી આપણે સુખદુઃખના ખોટા ખ્યાલો ગાંઠે બાંધી, પ્રવાહપતિત જીવન જીવીએ છીએ. સાંકડો ધર્મ અને રાંકડો સમાજ, તરલ રાજકીય વિચારસરણી અને જટીલ લાગણીતંત્ર – કશાકનું અવલંબન સ્વીકાર્યા વિના આપણા જીવને ચેન પડતું નથી અને જીવનને ચાલના પ્રાપ્ત થતી નથી. આપણે દેવળની ઉપા-સના કરીએ છીએ ને સત્ત્વને છાંડીએ છીએ ને સત્યને ત્યજીએ છીએ. પહેલાં ધર્મના વિતંડાવાદ હતા, હવે રાજકીય વિચારસરણીઓના. પહેલાં ધર્મની હાક વાગતી, હવે સત્તાના ધર્મની. સત્યનું મુખ આજે તો અને ઢાંકણોથી ઢંકાઈ ગયું છે.

આવી મૂઢ ને સંભ્રમવાળી લાચાર પરિ-સ્થિતિમાં જીવનના નાના-મોટા કોઈપણ ક્ષેત્રમાં પડેલો આ સંસ્થાનો વિદ્યાર્થી સત્યનો સાચો સૈનિક બની રહે એ પણ એક મોટામાં મોટી દેશસેવા ને પ્રભુસેવા જ છે. આપણે ત્યાં રાજ-કીય અપરિકવતા છે, આર્થિક પછાતપણું છે, આપણું સાંઘિક જીવન દોદળું છે, આચાર-વિચાર-ની અસ્પૃશ્યતા છે, પણ આ સર્વથી ય જો મોટામાં મોટી કોઈ રાષ્ટ્રીય કટોકટી કે આપત્તિ હોય તો તે રાષ્ટ્રીય ચારિત્ર્યના અભાવની છે. પેસિફિકના ઊંડાણ જેટલી ગરીબાઈ અને માઉન્ટ એવરેસ્ટ જેટલું ઊંચુ અજ્ઞાન આપણી લોકશાહીના ઉપ-હાસ રૂપ છે. આપણે ઘણેઘણે મોરચે ઝઝૂમવાનું છે. આપણા સંસારરથનું એક ચક્ર દોદળું ને આડું છે. વિદ્યાપ્રાપ્તિ અને વ્યવસાય અંગે વિદેશગમનનું ફલક વિસ્તૃત થતાં આપણા સામાજિક જીવનને નૂતન પરિમાણ લાધ્યું છે. હજી જૂના પ્રશ્નો પ્રમાણમાં હલ થયા નથી અને નવા પ્રશ્નો જન્મી ચૂક્યા છે. નવી સંપત્તિએ સંસ્કાર સંક્રમણના ઉષ:કાળે કેટલાક સામાજિક પ્રશ્નોને નવી ધાર આપી છે. શિક્ષણના વ્યાપ સાથે નૂતન અપેક્ષાઓ અને બેકારીનો જન્મ થયો છે. તો બીજી બાજુ અનેક ક્ષેત્રોમાં યોગ્ય વ્યક્તિઓની અસ્સલ ઊણપ વરતાય છે. સુસંગતાના અભાવથી એક પણ ક્ષેત્ર

મુક્ત કે બાકાત નથી. આપણે આ બધાનો વિચાર કરવાનો છે.

કેળવણી કે સંસ્કારનું વિતરણ કરતી કોઈ પણ નાની મોટી સંસ્થાનું ગાડું સરકારી ગ્રાન્ટ વિના આગળ ચાલતું નથી એ દેશની દુર્દશા છે; કેમકે સરકારી ગ્રાન્ટ એ કોઈ સંન્યાસીની નિઃસ્પૃહતા નથી. એની પાછળ અનેક ગૂંચો અને ઘાંચો હોય છે. વિચાર અને કાર્યનું સ્વાતંત્ર્ય જ્યાં જોખમાય ત્યાં તેજસ્વિતા પ્રગટે નહીં. અમેરિકા જેવા દેશમાં તો ફોર્ડ ફાઉન્ડેશન દ્વારા આવા પ્રશ્નો સહજ રીતે હલ થતા હોય છે. આપણે ત્યાં આ અશક્ય નથી જ. એ ન બને ત્યાં સુધી સંસ્થાનો આર્થિક ગોવર્ધન એના હજ્જારો ગોવાળિયાઓએ ધારણ કરવો જોઈએ. દા. ત. આ સંસ્થામાં આશરે દશહજાર વિદ્યાર્થીઓ ભણી ગયા-એમાંના કેવળ દશ ટકા-એટલે કે હજાર વિદ્યાર્થીઓ વરસ દહાડે સો રૂપિયા જેવી નજેવી રકમ સંસ્થાને ચરણે ધરે તોય સહેજે એક લાખ રૂપિયા જેવી માતબર રકમ એકઠી થાય.

આપણા આ પરિવારમાં પાર્લામેન્ટના અને ધારાસભાના પીઢ-પ્રૌઢ સભ્યો છે, તો ધારદાર દલીલોથી ન્યાયાલય ગજવતા અને સંતુલિત બુદ્ધિથી ન્યાય તોળતા વકીલો—ન્યાયાધીશો પણ છે. સમાજની શરીર સંપત્તિ સાચવતા-સંવર્ધતા ડૉકટરો છે. તો ચીપી ચીપીને ઝીણી વાત સમજાવતા શિક્ષકો-અધ્યાપકો અને પ્રોફેસરો પણ છે. ઘાટઘાટનાં પાણી પીધેલા અનુભવડાહ્યા વેપારીઓ છે, તો જંગલમાં મંગલ કરનાર ઈજનેરો પણ છે. મોટી મોટી સંસ્થાઓ-પેઢીઓનો વહીવટ કરનાર દક્ષ વહીવટકર્તાઓ છે, તો લીલી હરીયાળી ક્રાંતિ સર્જનાર 'જગતના તાત' પણ છે. કાળજીપૂર્વક સ્પષ્ટ અક્ષરે ચોખો હિસાબ રાખનાર કારકૂનો છે તો **शरीरमाद्य खलु धर्म साधनम्।** નો મંત્ર સમાજને સક્રિય રીતે સમજાવનાર પણ છે. અહીં ભૂતકાલને વાગોળનાર, વર્તમાનને પ્રવૃત્તિથી ભરી દેનાર અને ભવ્ય ભાવિના જન્મની પ્રતીક્ષા કરનાર બધા જ પ્રકારના આત્મા છે. એમાં કોઈ ઊંચ નથી, નીચ નથી. શેઠ નથી, સેવક નથી. સૌ પોતપોતાના ઈલાકાના 'હાકેમ છે.' પણ અહીં આ માતૃસંસ્થાને ખોળે તો સૌ સમાન જ છે.

[અર્ધ શતાબ્દી મહોત્સવ પ્રસંગે પરિવાર સંમેલનમાં આપેલ 'મંગળ પ્રવચન' માંથી તા. ૨-૫-૭૦]

[અનુસંધાન પાન ૧૪ ચાલુ]

સાથે વાર્તાલાપ વગેરે કાર્યક્રમ રાખવામાં આવ્યો હતો. એકાદ કલાક સંસ્થાની પ્રવૃત્તિઓ નજરે જોવાનો કાર્યક્રમ હતો. આપણી સામાન્ય સંસ્થાની મુલાકાતે જગતના શ્રેષ્ઠ પુરુષ આવે અને બાળકો તથા જન સમુદાય તેમનાં દર્શનો નલાભ મેળવી શકે એ બીના આજે મને સ્વપ્નવત્ લાગે છે.

મહાત્માજીની પધરામણી સાદી સરળ અને પ્રેરણાદાયી હતી. કડી ગામ, કડી તાલુકાના પ્રજાજનો મહાત્માજીની એ મુલાકાતને પોતાના જીવનના એક ધન્ય પ્રસંગ તરીકે આજે પણ યાદ કરે છે.

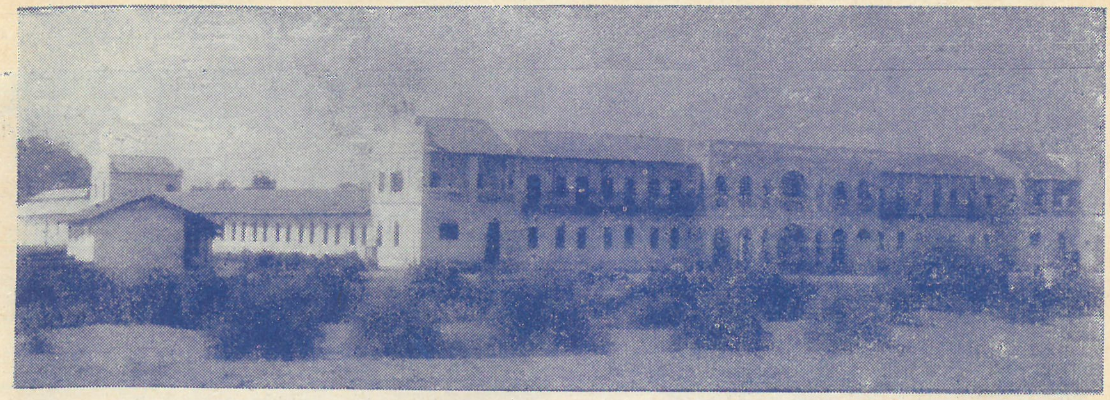

આશ્રમનું મકાન જ્યાં શરૂમાં શાળા બેસતી. 'શાળા અમારી તીર્થભૂમિ જ્ઞાનગંગા જ્યાં વહે.'

સંસ્થાનો મધ્ય કલાપ

મોહનલાલ બા. પટેલ (આચાર્ય)

શા. ર. શેઠશ્રી પ્રા. મ. સર્વ વિદ્યાલય હાઇસ્કૂલ - કડી

આ સંસ્થામાં જ્ઞાનનું ભાથું મેળવીને જીવનના વિશાળ ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ્યા પછી સંસ્થા પરિવારના ઘણા સભ્યો આજે મોભાદાર વડીલો બનીને પુત્રો પૌત્રો સહિત વિશાળ કુટુંબના માર્ગદર્શક પણ બની ચૂકયા હશે. સંસ્થાએ ત્રણ વર્ષ અગાઉ વન પ્રવેશ કર્યો છે એટલે આ હકીકત સ્વાભાવિક છે. સંસ્થામાંથી વિદાય લીધા પછી પરિવારના કેટલાક સભ્યો અનેક જવાબદારીઓના વહનના ભાર નીચે ઘણાં વર્ષોથી આ પાવન ધરતી ઉપર ન આવી શકયા હોય એમ બને. ઈ. સ. ૧૯૭૦ના મે મહિનામાં સંસ્થાના પરિવારનું એક ભવ્ય સંમેલન યોજાયું હતું. એ સમયે પણ સંજોગોવશાત સંસ્થા પરિવારના કોઈક સભ્યો હાજરી આપી શકયા નહીં હોય. આ સભ્યો માતૃસંસ્થાની પ્રગતિ જાણવા આતુર હોય એ સ્વાભાવિક છે. એવા સ્વજનો જોગ સંસ્થા પ્રગતિની કેટલીક માહિતી અહીં આપું છું.

ઈ. સ. ૧૯૪૨ સુધી તમે જે પવિત્ર સ્થળે અભ્યાસ કરતા હતા એ સંસ્કારધામની સ્મૃતિ હજુય તમારા હૈયામાં એક ઉમળકો અને રોમાંચ પેદા કરતી હશે. ઉપલા માળમાં તમે અભ્યાસ કરતા હતા. નીચે હતો તમારો આવાસ. પાછળના ચોકઠામાં ભોજનશાળા અને બાજુમાં જ રમતનું મેદાન. વ્યાયામ, અભ્યાસ, આરામ, રમતગમત, ભોજન—જાણે બધું જ એકબીજાથી સંકળાયેલું. જીવનમાં બધાયનું સંકલિત સુદૃઢ સ્થાન. તમારા ગુરુઓ—ગૃહપતિઓ પણ તમને ત્યાં અહોનિશ વિચરતા દેખાય. સાચું આશ્રમ જીવન. "શાળા અમારી તીર્થભૂમિ...." નો ભાવ આજ આટલાં વર્ષેય તમારા મનમાં જાગ્યા વિના ન રહે.

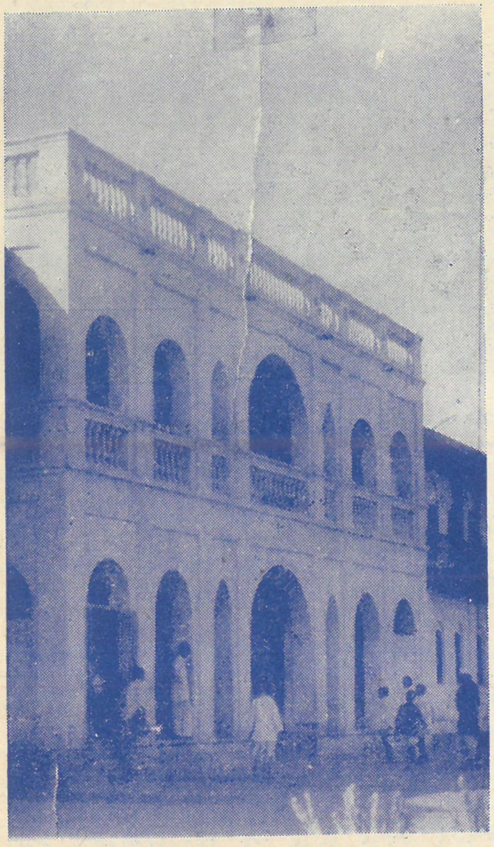

એ ભવન એક યોગીની જેમ ઊભું છે દરવાજાની કમાનો, પ્રવેશ કરતાં જ ગમે તેવા પ્રખર ઉનાળામાં પણ શીતળતા આપે-હૈયું ટાઢું કરે એવા પ્રવેશ દ્વારના ઓટલા.... ..

હજીય એ ભવન એક શાંત યોગીની જેમ ઊભું છે. દરવાજાની કમાનો, પ્રવેશ કરતાં જ ગમે તેવા પ્રખર ઉનાળામાં પણ શીતળતા આપે–હૈયું ટાઢું કરે એવા પ્રવેશદ્વારના ઓટલા અને ઓરડીઓ આપણા અર્ધી સદીના મધુર કાવ્યમય જીવનને રજૂ કરે છે.

આ આશ્રમ તરફ પૂજ્ય છગભાની પ્રતિમા હંમેશાં મીઠી નજરે બાળકોની પ્રવૃત્તિ નિહાળી

છગનભાની પ્રતિમા

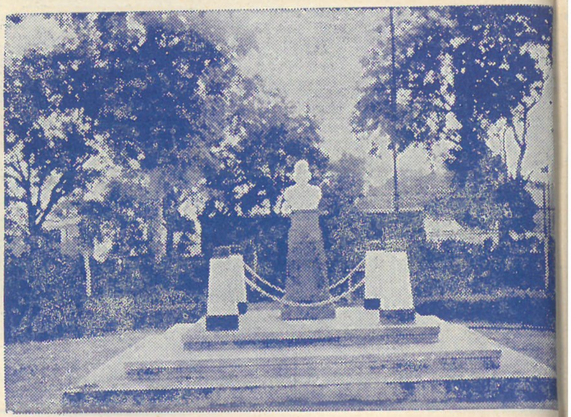

જે પ્રતિમા હંમેશાં મીઠી નજરે બાળકોની બધી પ્રવૃત્તિઓ નિહાળી રહે છે.

રહે છે. આ પ્રતિમાનું અનાવરણ ઈ. સ. ૧૯૫૧ માં થયું. એ પ્રતિમાના મુખ ઉપરથી કર્મયોગીની દૃઢતા અને વાત્સલ્યના પ્રગટતા ઓધમાં આજનાં બાળકો સતત નહાયા કરે છે. અને જ્યારે જ્યારે આ બાળકો કોઈ શુભ પ્રવૃત્તિ આદરે છે ત્યારે પૂ. છગનભાની જયઘોષણા કરીને જ પ્રસ્થાન કરે છે.

અત્યારે આશ્રમના મકાનમાં શાળાના વર્ગો બેસતા નથી. હવે એ આખુંય ભવન વિદ્યાર્થી નિવાસ છે. દશ વર્ષની કુમળી વયનાં બાળકોથી માંડીને થનગનતા યૌવનના ઉંબરે પહોંચી ચૂકેલા કિશોરો સૌ પ્રેમ અને ભાઈચારાથી એક સાથે રહે છે. ત્રણસો ભાઈઓનું એક વિશાળ ઘર જાણે ! એક કુટુંબ. સૌ સાથે જમે, રમે, ભણે અને કલ્લોલ કરે. પાંચ ગૃહપતિઓ આ પાંગરતી જુવાનીના સ્વાસ્થ્ય અને સંસ્કારની સતત કાળજી રાખ્યા કરે.

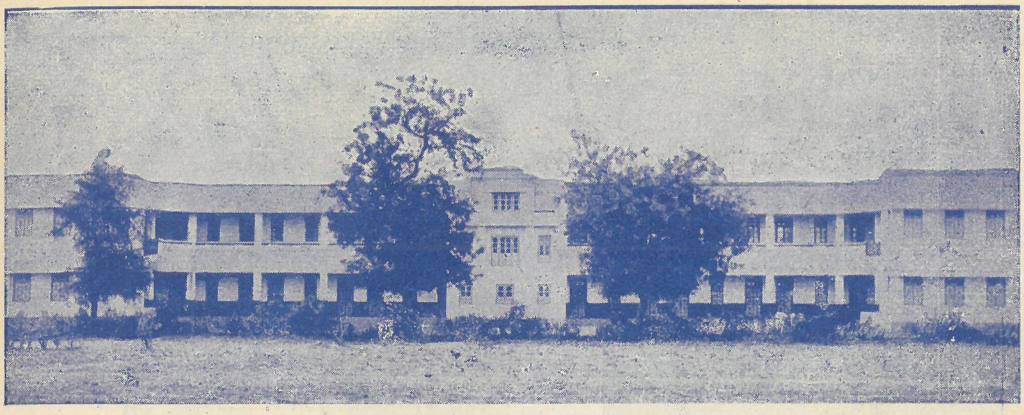

શ્રી પ્રાણસુખલાલ સરસ્વતી સદન : સર્વ વિદ્યાલય હાઈસ્કૂલ જેમાં બેસે છે.

ઈ. સ ૧૯૪૨ માં શેઠશ્રી મફતલાલ ગગલદાસ તરફથી સંસ્થાને રૂપિયા એક લાખની ઉદાર સખાવત મળી અને 'પ્રાણસુખલાલ સરસ્વતી સદન' બંધાયું. શાળાના વિદ્યાર્થીઓ એમાં બેસવા લાગ્યા. ધીરે ધીરે વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા એમાં વધવા લાગી અને શાળાનું મકાન નાનું પડવા લાગ્યું.

આ પછી એક દાયકા બાદ ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓની એક પ્રેરણાદાયી મદદ સંસ્થાને જરૂર ટાણે સાંપડી. ભૂતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓએ રૂપિયા એકસો અગિયારની પુષ્પ પાંખડીઓ સંસ્થાને ચરણે ધરવા માંડી અને બીજું એક મકાન તૈયાર થયું. વિદ્યાર્થીઓને સારા અભ્યાસ માટે જોઈએ એવા મોટા વિજ્ઞાનખંડ, કળાખંડ અને એક વિશાળ

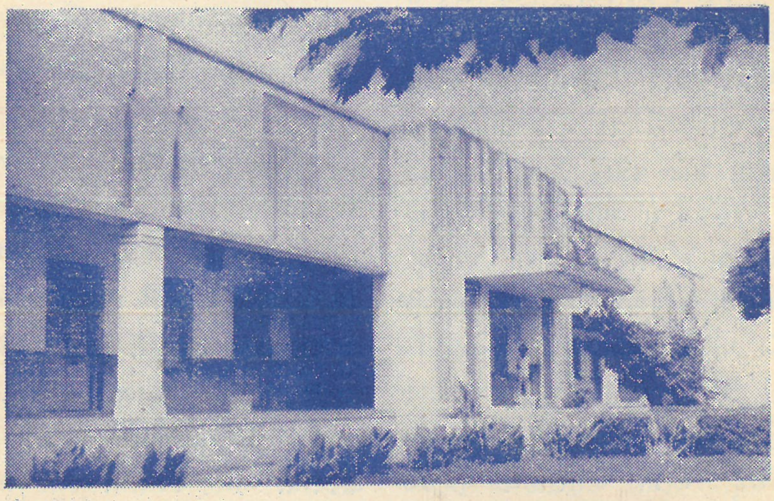

ભુતપૂર્વ વિદ્યાર્થીઓની પુષ્પ-પાંદડીના શરૂઆતથી જે મકાન બંધાયું તે

પુસ્તકાલયના ખંડની સગવડ મળી. ઉપરાંત વર્ગો માટે છ ખંડ સાંપડ્યા. ખેતર હતું ત્યાં સુંદર મઝાનું મકાન ઊભું છે. એ સામસામાં ભવ્ય મકાનો વિદ્યાર્થીઓ માટે આશીર્વાદરૂપ બન્યાં છે.

સંસ્કાર ભવન

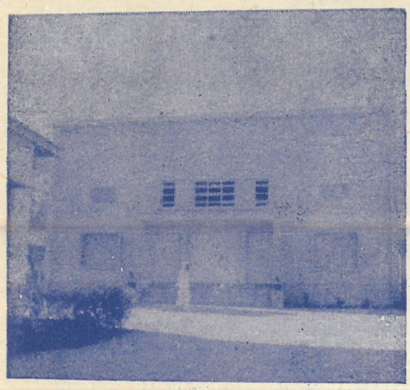

વિદ્યાર્થીઓને અતિપ્રિય
અભ્યાસેતર પ્રવૃત્તિઓનું કેન્દ્ર

અગાઉ નાટ્યપ્રવૃત્તિઓથી આશ્રમની અંદરના ભાગમાં રવીન્દ્ર રંગભૂમિ ધમધમી રહેતી. પ્રાર્થના પણ ત્યાં જ થતી. આજેય આશ્રમની પ્રાર્થના સાયંકાળે એ સ્થળે થાય છે. નાટ્યપ્રવૃત્તિઓ માટે વિદ્યાર્થીઓને વધારે સગવડ મળે તો એમની શક્તિઓને પાંગરવા માટે વધારે અવકાશ રહે. આ માટે ઈ. સ. ૧૯૬૦ માં એક વિશાળ સંસ્કાર ભવન (ઑડિટોરિયમ) તૈયાર કરવામાં આવ્યું. આમાં સરકાર તરફથી રૂપિયા પાંત્રીસ હજારની ગ્રાન્ટ મળી અને પાંચેક હજાર જેટલો વિદ્યાર્થીઓએ શ્રમ કર્યો. ખૂટતી રકમ સંસ્થાએ ઉમેરી અને બધા જ પ્રકારની સગવડતાવાળું સંસ્કાર ભવન તૈયાર થયું. એમાં સહેલાઈથી ૧૨૦૦ વિદ્યાર્થીઓ બેસી શકે છે. શાળાની પ્રાર્થના, પ્રવચનો, ચર્ચાસભાઓ, મહેમાનોનાં ઉદ્‌બોધન, પરિસંવાદો, મેળાવડા, નાટ્યપ્રવૃત્તિ વગેરે અહીં થાય છે.

દેશમાં કેળવણીનો પ્રચાર વધતો ગયો. નાનાં નાનાં ગામોમાં પણ માધ્યમિક શાળાઓ થવા લાગી. રાષ્ટ્રમાં કેળવણી વધી પણ મોટે ભાગે એ કેળવણી એકાંગી હોઇ રોજીનો પ્રશ્ન ધીરે ધીરે વિકટ બનવા લાગ્યો. બેકારીનું પ્રમાણ કૂદકે ને ભૂસકે વધવા લાગ્યું. આવા સંજોગોમાં ઔદ્યોગિક કેળવણીનું મહત્વ સ્વીકારાયું. ઔદ્યોગિક કેળવણી પામ્યો હોય એ માનવી કદી ભૂખ્યો ન રહે વળી આપણા આઝાદ રાષ્ટ્રમાં અનેક યોજનાઓ હાથ ધરવામાં આવી. દેશને ટેકનિશ્યનોની ખરેખરી તંગી જણાવા લાગી. આવા સંજોગોમાં આપણી સંસ્થાએ ટેકનીકલ કેળવણીના ક્ષેત્રે શક્ય એટલો પુરુષાર્થ કરવાનું નક્કી કર્યું. અને ઇ. સ. ૧૯૫૯ માં આપણી શાળાને વિવિધલક્ષી બનાવી એમાં ટેકનીકલ વિભાગ જોડ્યો. આપણી શાળા 'સર્વ વિદ્યાલય' માંથી નવું સ્વરૂપ પામીને વિવિધલક્ષી સર્વ વિદ્યાલય બની. સંસ્થાના આ મહત્વના તબક્કા વખતે શેઠશ્રી અરવિંદપ્રસાદ મફતલાલ તરફથી સંસ્થાને એક લાખ રૂપિયાનું દાન મળ્યું અને શાળાના નામ સાથે શેઠશ્રી મફતલાલ ગગલદાસના સુપુત્ર શેઠશ્રી પ્રાણસુખલાલનું નામ જોડવામાં આવ્યું.

શાળામાં વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા વધવા લાગી. અને આ પછી સંખ્યા હંમેશાં હજાર કરતાં વધારે રહી. જગ્યાના અભાવે દાખલ ન થઈ શકવાથી અનેક વિદ્યાર્થી ભાઇઓને નિરાશ થવું પડે છે.

આ સંસ્થામાં આવેલું સ્વ. ધનજીભાઈ મોતીભાઈ છાત્રાલય

આશ્રમમાં રહેનાર છાત્રોની સંખ્યા પણ વધવા લાગી. આ માગને પહોંચી વળવા માટે આપણે ઈ. સ. ૧૯૬૩ માં એક નવું છાત્રાલય બાંધ્યું. આ છાત્રાલય માટે શેઠશ્રી ચુનીલાલ ધનજીભાઈ તરફથી રૂપિયા એકવીસ હજારનું દાન મળ્યું. ખૂટતી રકમ સંસ્થાએ ઉમેરી અને ‘ શ્રી ધનજીભાઈ મો. છાત્રાલય ’ ઊભું થયું. હાલ એમાં એસ. એસ. સી. ના વિદ્યાર્થીઓ રહે છે.

ટેકનીકલ કેળવણીના ક્ષેત્રે આપણી ધ્યેયલક્ષી મજલ ચાલુ જ છે. આ ક્ષેત્રમાં એક ખૂબ જ ઉપયોગી અને એક વિશિષ્ટ અંગ આપણે ઈ. સ. ૧૯૬૫ ના જાન્યુઆરી માસથી ઉમેર્યું છે. તે છે પ્રિ. વોકેશનલ ટ્રેઈનીંગ સેન્ટર આ સેન્ટરમાં પ્રાથમિક ધોરણની કક્ષાના વિદ્યાર્થીઓને ટેકનીકલ શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. એમની પાસેથી કોઈપણ પ્રકારની ફી લેવામાં આવતી નથી. એમના અભ્યાસ માટેનાં બધાં જ સાધનો તેમ જ પુસ્તકો સેન્ટર તરફથી પૂરાં પાડવામાં આવે છે. ઉપરાંત એમને મહિને રૂપિયા દશ પ્રમાણે સ્ટાઈપેન્ડ આપવામાં આવે છે. પ્રિ. વોકેશનલ ટ્રેઈનીંગ સેન્ટરનું અલગ મકાન બાંધવા માટે સરકાર તરફથી રૂપિયા ૩૪ હજાર મળ્યા હતા. વિદ્યાર્થીઓ માટેનાં બધાં જ સાધનો યુનિસેફ તરફથી પૂરાં પાડવામાં આવે છે. સ્ટાફનો બધો જ ખર્ચ ગુજરાત સરકાર આપે છે.

પણ આપણી મજલ ખૂબ જ લાંબી અને બહોળો પુરુષાર્થ માગે એવી છે. આપણે એવું શિક્ષણ પણ આપવા વિચાર્યું કે જે શિક્ષણ મેળવ્યા પછી વિદ્યાર્થી વધારે અભ્યાસ કરવા ન ઈચ્છતો હોય તો તે સ્વતંત્રપણે અને પૂરી આત્મશ્રદ્ધાથી ધંધો કરી શકે. વળી આ શિક્ષણ મેળવ્યા પછી બીજે ક્યાંય અનુભવ લેવાની જરૂર

ટેકનીકલ હાઇસ્કૂલ

પણ ન રહે. આ હેતુથી આપણે 'જુનિયર ટેકનીકલ સ્કૂલ' શરૂ કરી. આપણા માટે આ વિશાળ કદમ હતું. આ સમગ્ર યોજનાનો ખર્ચ લગભગ સાડાબાર લાખ રૂપિયા થયો. આ સ્કૂલ માટે સ્કૂલનું મકાન, એક જંગી વર્કશોપ અને હોસ્ટેલનાં મકાન બાંધવામાં આવ્યાં આ ત્રણેય મકાનોના બાંધકામ પાછળ લગભગ આઠલાખ રૂપિયાની રકમ ખર્ચાઇ અને એના માટે યંત્ર-સામગ્રી, સાધનો, ફર્નિચર વગેરેનો ખર્ચ લગભગ સાડાચાર લાખ રૂપિયા થયો. આ યોજના માટે કેન્દ્ર તરફથી રૂા. સાડાપાંચ લાખ, રાજ્ય સરકાર તરફથી રૂા. પોણાત્રણ લાખ અને શેઠશ્રી અરવિંદપ્રસાદ મફતલાલ તરફથી રૂપિયા બે લાખ મળ્યા છે. બાકીની રકમ સંસ્થાએ ઉમેરી.

આ યોજના અંગે આપણે બીજું જ કંઇક વિચારવાનો પ્રસંગ ઉપસ્થિત થયો. સરકાર આ યોજના હેઠળ ચાલતી શાળાઓ બંધ કરવાનો વિચાર કરતી હતી તે અરસામાં આપણે એક વધારે કાર્યસાધક માર્ગ વિચાર્યો. સર્વ વિદ્યાલય હાઇસ્કૂલમાં જે ટેકનીકલ વિભાગ ચાલતો હતો એમાં તેમ જ જૂનિયર ટેકનીકલ સ્કૂલમાં અભ્યાસ માટેના વિષયો લગભગ એક સરખા જ હતા. એટલે એક જ કેમ્પસમાં ચાલતી આ સમાંતર વિદ્યાશાખાઓમાં વિદ્યાર્થીઓ વહેંચાઇ જતા હતા. પરિણામે સંખ્યા ઉપર એની માઠી અસર પડતી એટલે સંસ્થાએ શાળાનો ટેકનીકલ વિભાગ અને આ જુનિયર ટેકનીકલ સ્કૂલ બંનેનું વિલિની-કરણ કરીને એક સ્વતંત્ર ટેકનીકલ હાઈસ્કૂલ ઊભી કરવાનો ઠરાવ કર્યો. સરકાર આગળ આ યોજના મૂકવામાં આવી અને સરકારે એને મંજૂરી આપી. પરિણામે ઈ. સ. ૧૯૭૦ ના જૂન-થી સંસ્થાના કેમ્પસમાં સ્વતંત્ર ટેકનીકલ હાઇસ્કૂલ અસ્તિત્વમાં આવી.

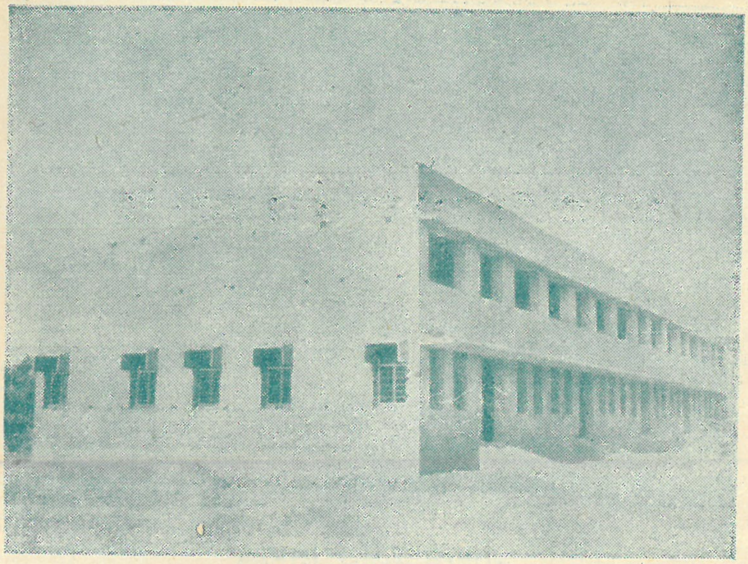

વર્કશૉપ

અને આ પ્રવૃત્તિની લગભગ સાથે જ એટલે કે ઇ. સ. ૧૯૭૦ ના જુલાઇ માસથી, ગુજરાત સરકારે અમલમાં મૂકેલી શિક્ષિત બેકારોને વ્યવસાયી તાલીમ આપવાની યોજના હેઠળ ચાલતા તાલીમ વર્ગો પૈકી કૃષિયંત્ર તાલીમ વર્ગ સંસ્થાએ ટેકનીકલ હાઈસ્કૂલમાં શરૂ કર્યો. આ વર્ગમાં ટ્રેકટર, ઓઇલ એન્જીન અને વીજળીક મોટર સંબંધી જાણકારી આપવામાં આવે છે. વર્ગમાં દાખલ થનારને કૃષિયંત્રોની માહિતી મળે છે એટલું જ નહીં; યંત્રોની દુરસ્તી અને ટ્રેકટર ચલાવતાં પણ શીખવવામાં આવે છે. આ વર્ગમાં ધોરણ ૯ મું પાસ અથવા જેમનો અભ્યાસ તેથી વધારે હોય એ જોડાઇ શકે છે. અને તેમને માસિક રૂપિયા પચીસ સ્ટાઇપેન્ડ તરીકે મળે છે. આ ઉપરાંત ટેકનીકલ હાઈસ્કૂલમાં વાયરમેનના વર્ગો પણ ચલાવવામાં આવે છે.

આવું જ એક બીજું ભગીરથ કાર્ય આપણી સંસ્થાએ ઉપાડયું છે તે છે સાયન્સ કૉલેજ. સારી વિજ્ઞાન કૉલેજમાં પ્રવેશ એ વિદ્યાર્થીઓ અને વાલીઓ માટે એક ભારે ચિંતાનો વિષય હતો. એક સારી વિજ્ઞાન કૉલેજ શરૂ કરવાનું ધર્મકાર્ય સંસ્થાએ ઉપાડયું. ઈ. સ. ૧૯૬૫ ના જૂનથી એની શરૂઆત થઈ. જે હેતુથી આપણે આ કાર્ય ઉપાડયું છે એ પરત્વેની આપણી સતત જાગૃતિ રહી છે જ અને કૉલેજે સારું કામ કર્યું છે. કૉલેજનાં યુનિવર્સિટી પરીક્ષાનાં પરિણામો ખૂબ સારાં આવે છે.

હાલ કૉલેજ શાળાના મકાનમાં બેસે છે. પણ એના માટે આપણે સ્વતંત્ર મકાન બાંધવું પડશે. એમ કરીએ તો જ હજુ વધારે સારી સવલતો આપીને વધારે સારી પ્રગતિ કરી શકીએ. કૉલેજ

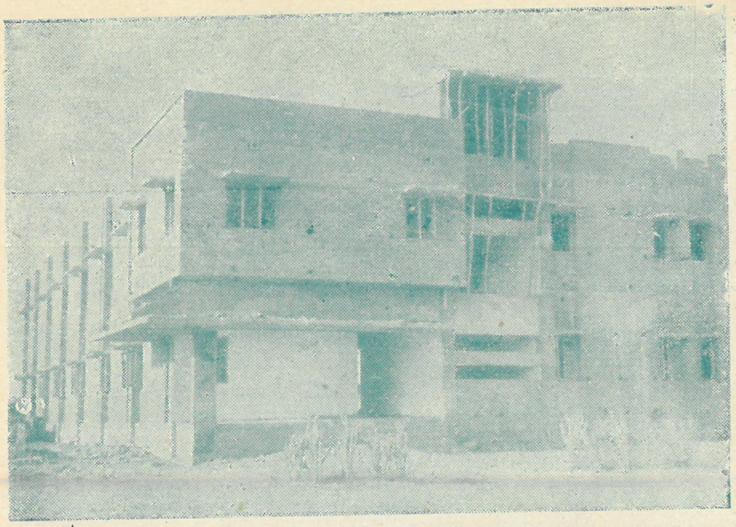

સાયન્સ કૉલેજ હોસ્ટેલ

કેમ્પસ માટે ૧૮ એકર જમીન ખરીદાઈ છે. એ જમીન ઉપર કૉલેજ માટેની હોસ્ટેલ, રસોડું અને રેકટર માટેના ક્વાર્ટર્સનાં મકાનો બંધાઈ ચૂકયાં છે. આ બાંધકામ પાછળ લગભગ અઢી લાખ રૂપિયા ખર્ચ થયો છે. હજુ તો કૉલેજનું મકાન, પ્રયોગશાળા માટેનાં મકાનો, બીજી હોસ્ટેલનું મકાન, સ્ટાફ ક્વાર્ટસ વગેરેના બાંધકામનું એક મોટું કાર્ય કરવાનું તો રહે જ છે પણ આ માટે આપણો પુરુષાર્થ ચાલુ જ છે. પ્રભુકૃપાએ એ પણ થઈ જશે.

આમ પૂજ્ય છગનભાએ જે બી રોપ્યું એમાંથી એક વિશાળ વડલો તૈયાર થયો છે. હજુ એમાંથી અનેક શાખાઓ અને પ્રશાખાઓ ફૂટનાર છે: આપણે એના વિકાસમાં યત્કિંચિત પુરુષાર્થ કરવાનો છે. આપણી સંસ્થાએ અર્ધી સદી કરતાં વધારે સમયથી આપણા સારાયે વિસ્તારમાં સતત જ્ઞાનપ્રકાશ ફેલાવ્યો છે. એ જ્ઞાનજ્યોતને દિવસે દિવસે વધારે દેદીપ્યમાન બનાવવાનો આપણો ધર્મ છે. જૂનાનવા વિદ્યાર્થીમિત્રો, શિક્ષકો, સંસ્થાના સંચાલકો અને અન્ય શુભેચ્છકો સૌ આપણે સંસ્થા પ્રત્યેનું ઋણ અદા કરવા સદા કટિબદ્ધ રહીએ.

આ સંસ્થા કોની?

ભાઈલાલભાઈ જી. પટેલ

૫૦ વર્ષના ઉંબરેથી એક સવાલ પૂછવાનું મન થાય છે. આ સંસ્થા કોની?

આ પચાસ વર્ષમાં સંસ્થાનું વિશિષ્ટ વ્યક્તિત્વ ઘડાયું છે. આ વ્યક્તિત્વ ઘડાવાનું અને તે પણ વિશિષ્ટ પ્રકારનું વ્યક્તિત્વ ઘડાવાનું કારણ શું? અને એ ઘડનાર કોણ?

આ જેણે ઘડયું તેની આ સંસ્થા.

સંસ્થાની સ્થાપના, સંચાલન અને પરિપાલન કરનારની આ સંસ્થા ગણાય. આવાં કામ કરનારાઓમાંથી કોઈ વ્યકિત આગળ ઉપસી આવતી હશે તેમની આ સંસ્થા ગણી શકાય. પરંતુ આ સંસ્થામાં કોઈ એક જ વ્યકિતને સંસ્થાપક, સંચાલક અને પરિપાલન કરનાર નિયત નહિ કરી શકીએ. તેની સ્થાપનામાં સમગ્ર સમાજની કામના, સંચાલનમાં સર્વ જણની કર્તવ્યબુદ્ધિ અને પરિપાલનમાં રંકથી રાય સુધીની યજ્ઞ-ભાવનાએ કામ કર્યુ છે. એટલે આ સંસ્થા સૌના સહિયારા કર્મનું ફળ છે. સંસ્થાના કાર્યમાં જોડાયેલી વ્યકિતઓની સેવાઓને - સિદ્ધિઓને બિરદાવતાં આ સંસ્થા કદીય સમષ્ટિ તત્ત્વથી વિખૂટી પડી ગઈ નથી. સમષ્ટિમાંથી પેદા થયેલી એવી આ સંસ્થાનું મુખ સદાય સમષ્ટિ તરફ જ રહ્યું છે. એટલે એ સમષ્ટિની-સમાજની છે.

બીજો જવાબ સૂઝે છે કે તેના આચાર્યો-અધ્યાપકોની આ સંસ્થા છે. અલબત્ત આ જવાબ ટકી શકે તેવો મજબૂત પાયાવાળો છે. આ સંસ્થા ભાગ્યશાળી રહી છે કે તેને ઉત્તમ આચાર્યો અને અધ્યાપકો સાંપડ્યા છે. તેમણે જે આત્મીયતા અને નિષ્ઠાપૂર્વક કામ કર્યું છે તે પણ આ જવાબને વ્યાજબી ઠરાવવા માટે પૂરતો છે. શરૂઆતના આચાર્યો અને અધ્યાપકોએ તો આ સંસ્થાનો દેહ અને આત્મા ઘડવામાં સર્જકનું કામ કર્યું છે. અને તેની સુવાસ આજે પણ સંસ્થાના વિશિષ્ટ વ્યકિતત્વને ઉઠાવ આપવામાં અગત્યનો ફાળો આપી રહી છે. તે રાહે ચાલવાનો અનુગામી અને યથાશકિત અને સંજોગો પ્રમાણે નિષ્ઠાપૂર્વક પ્રયત્ન કર્યો છે.

પરંતુ આ સંસ્થાનું વિશિષ્ટ પ્રકારનું વ્યક્તિત્વ બાંધવામાં સૌથી વધુ હિસ્સો હોય તો તે તેના વિદ્યાર્થીઓનો છે. આ ૫૦ વર્ષમાં વિદ્યાર્થીઓએ સંસ્થા પાસેથી ઘણું મેળવ્યું છે. પણ જે કંઇ મેળવ્યું છે તેની સામે તેઓએ સંસ્થા પ્રત્યે જે પ્રેમ વહાવ્યો છે તે અમોલ છે. પોતાની જનની કરતાં પણ અધિક સ્નેહનો પ્રવાહ સંસ્થા તરફ વહેવડાવ્યો છે. જનની–માતાને બે-પાંચ સંતાનોનાં ભક્તિ અને પ્રેમ પ્રાપ્ત થાય છે. ત્યારે આ વિદ્યાદાતા–માતા હજારો વિદ્યાર્થીઓનાં ભક્તિ અને પ્રેમનો સદાસર્વદા અભિષેક પામતી રહી છે. આ પ્રેમભક્તિએ સંસ્થામાં નવપ્રાણનો સંચાર કર્યા કર્યો છે. તેથી તેના સંચાલકો આચાર્યો અધ્યાપકોના ઉત્સાહ અને કર્તવ્યભાવનાને પોરસ ચઢતો રહ્યો છે. તે આ સંસ્થાનું વિશિષ્ટ વ્યક્તિત્વ બન્યું છે.

આ વિદ્યાર્થીઓએ પોતાના ઘરમાં, ગામમાં અને સમાજમાં જઈ જે નાનુંમોટું કર્તવ્ય આજીવિકા રળવાનું કે લોકસેવાનું મળ્યું તેમાં કોઈપણ જાતના હોબાળા-હિલચાલ સિવાય પોતાનાં જીવનને નિષ્ઠાપૂર્વક પરોવી દીધાં છે અને તેમાં આ સંસ્થામાં પ્રાપ્ત કરેલી હાથ-પગ, બુદ્ધિ અને હૃદયની કેળવણીને ચરિતાર્થ કરી રહ્યા છે. આ વિદ્યાર્થીગણ હજારોની સંખ્યામાં સમાજમાં ઓતપ્રોત થઇ ગયો છે અને જે ઉદાત્ત છાપ ઉભી કરી છે તે આ સંસ્થાનું વિશિષ્ટ વ્યક્તિત્વ છે. આની અસર એટલી ઘેરી છે કે જેમને આ સંસ્થામાં અભ્યાસ કરવાનું પ્રાપ્ત થયું નથી તેવાઓ પણ આ વિદ્યાર્થીભાવ અનુભવી રહ્યા છે અને આ સંસ્થાને માતૃસંસ્થા તરીકે માને છે.

આમ સમાજમાં સંસ્થાનું ઉદાત્ત વિશિષ્ટ વ્યકિતત્વ પ્રસ્થાપિત કરનાર વિદ્યાર્થીઓની જ આ સંસ્થા છે.

આ સંસ્થા કોની કોની તે સવાલનો સાચો જવાબ છે કે–

“ આ સંસ્થા તેના વિદ્યાર્થીઓની. ”

પરંતુ અહીં બીજું ઉદાત્ત–ભવ્ય દશ્ય ખડું થશે. આ બધા વિદ્યાર્થીઓ તો એકી અવાજે કહી ઉઠશે–

“ આ સંસ્થા તો છગનભાની. ”

આ જવાબ પણ એટલો જ સાચો છે. કારણ કે અહીં ‘ છગનભા ’ વ્યકિત વિકસીને એક ભાવના રૂપે દૃષ્ટિગોચર થાય છે. આમાં સંસ્થાપકો, સંચાલકો, દાતાઓ, સમાજ, આચાર્યો, અધ્યાપકો, નાનામોટા કર્મચારીઓ અને વિદ્યાર્થીગણના સંસ્થા તરફ વહેલાં અને અવિરત વહી રહેલાં નિષ્ઠા, કર્તવ્ય, સેવા, દાન અને યજ્ઞની એક ભાવ–પ્રતીક તરીકે અર્ચના થઇ રહી છે. અને આ ભાવ–પ્રતીકના સર્જનમાં આ બધાની ઉદારચિત્ત નિષ્કામ-કર્મની ભાવનાની ખુશ્બો પ્રસરી રહી છે. એકાત્મભાવની સુંદર વાડી ખીલી છે.

આ એકાત્મભાવ પણ સંસ્થાના વિશિષ્ટ વ્યક્તિત્વનું સર્જક ક્ષમતા ધરાવતું અંગ છે. આ સંસ્થા સાથે એકાત્મભાવ અનુભવતા સર્વ કોઇની છે.

સાયન્સ કૉલેજ ગવર્નીંગ બોડી

ચેરમેન :-		શ્રી	નટવરલાલ અમૃતલાલ એમ. પી. (લોકસભા)	કડી
મંત્રીઓ :-	૧.	શ્રી	રતીલાલ મ. પટેલ	કડી
	૨.	શ્રી	પુરુષોત્તમદાસ ભો. છીંકણીવાળા	અમદાવાદ
સભાસદો :-	૧.	શ્રી	પ્રભુદાસ કિશોરદાસ બીડીવાળા	અમદાવાદ
	૨.	શ્રી	ડો. સોમાભાઈ સી દેસાઇ	અમદાવાદ
	૩.	શ્રી	નટવરલાલ દામોદરદાસ	અમદાવાદ
	૪.	શ્રી	પ્રહલાદભાઇ હરગોવિંદદાસ	બહેચરાજી
	૫.	શ્રી	કચરાભાઈ જે પંચાલ	અમદાવાદ
	૬.	શ્રી	રસિકલાલ નાથાલાલ શાહ	અમદાવાદ
	૭.	શ્રી	છોટાલાલ મગનલાલ પટેલ	કડી
	૮	ડૉ.	રમણલાલ જી ભટ	અમદાવાદ
	૯	શ્રી	બહેચરભાઈ હરગોવિંદદાસ	અમદાવાદ
	૧૦	શ્રી	ધનાભાઈ હરગોવિંદદાસ વકીલ	ગણેશપુરા
	૧૧.	શ્રી	છગનલાલ રામદાસ વકીલ	અમદાવાદ
	૧૨.	ડૉ.	માણેકલાલ છગનલાલ	કડી
	૧૩.	શ્રી	મોહનલાલ બી. પટેલ	કડી
	૧૪.	શ્રી	પદ્મકાન્ત રતિલાલ દેસાઈ	અમદાવાદ
	૧૫.	શ્રી	વનમાળીદાસ મગનલાલ	કડી
	૧૬.	શ્રી	માણેકલાલ એમ પટેલ	કડી
	૧૭.	શ્રી	મંત્રી, સ. વિ. કે. મંડળ હોદ્દાની રૂએ	કડી
	૧૮.	શ્રી	આચાર્ય, સાયન્સ કોલેજ હોદ્દાની રૂએ	કડી
	૧૯	શ્રી	કડી મ્યુનિસિપાલિટીના પ્રતિનિધિ	કડી
	૨૦	શ્રી	અશ્વિનભાઇ ડી. પટેલ	અમદાવાદ
	૨૧.	શ્રી	ટીચીંગ સ્ટાફના ૩ પ્રતિનિધિ	
	૨૨	શ્રી	વિદ્યાર્થીઓના ૧ પ્રતિનિધિ	
	૨૩.	શ્રી	નોન ટીચીંગ સ્ટાફના ૧ પ્રતિનિધિ	

હાર્દિક શુભેચ્છાઓ સહ

શ્રી વિજાપુર તાલુકા ખરીદ વેચાણ સંઘ
લીમીટેડ

વિજાપુર (ઉ. ગુ.)

મેસર્સ મણિલાલ જોઇતારામ

ઘી અને તેલના વહેપારી અને કમીશન એજન્ટ

કાળુપુર, ઘી બજાર, અમદાવાદ - ૩૮૦,૦૦૨

☎ નં. ૩૧૧૮૫ : ૩૨૧૪૧ : ૩૨૫૮૪

બ્રાન્ચ :- ૩૦ કોમર્સીયલ ચેમ્બર - રાજકોટ

હાર્દિક શુભેચ્છાઓ

ગુજરાત ઑઇલ એન્જીન પ્રા. લી.

: મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર :

* કચરાલાલ જોઇતારામ પંચાલ *

જયભારત રંગશાળા કંપાઉન્ડ

સરસપુર : અમદાવાદ - ૧૮

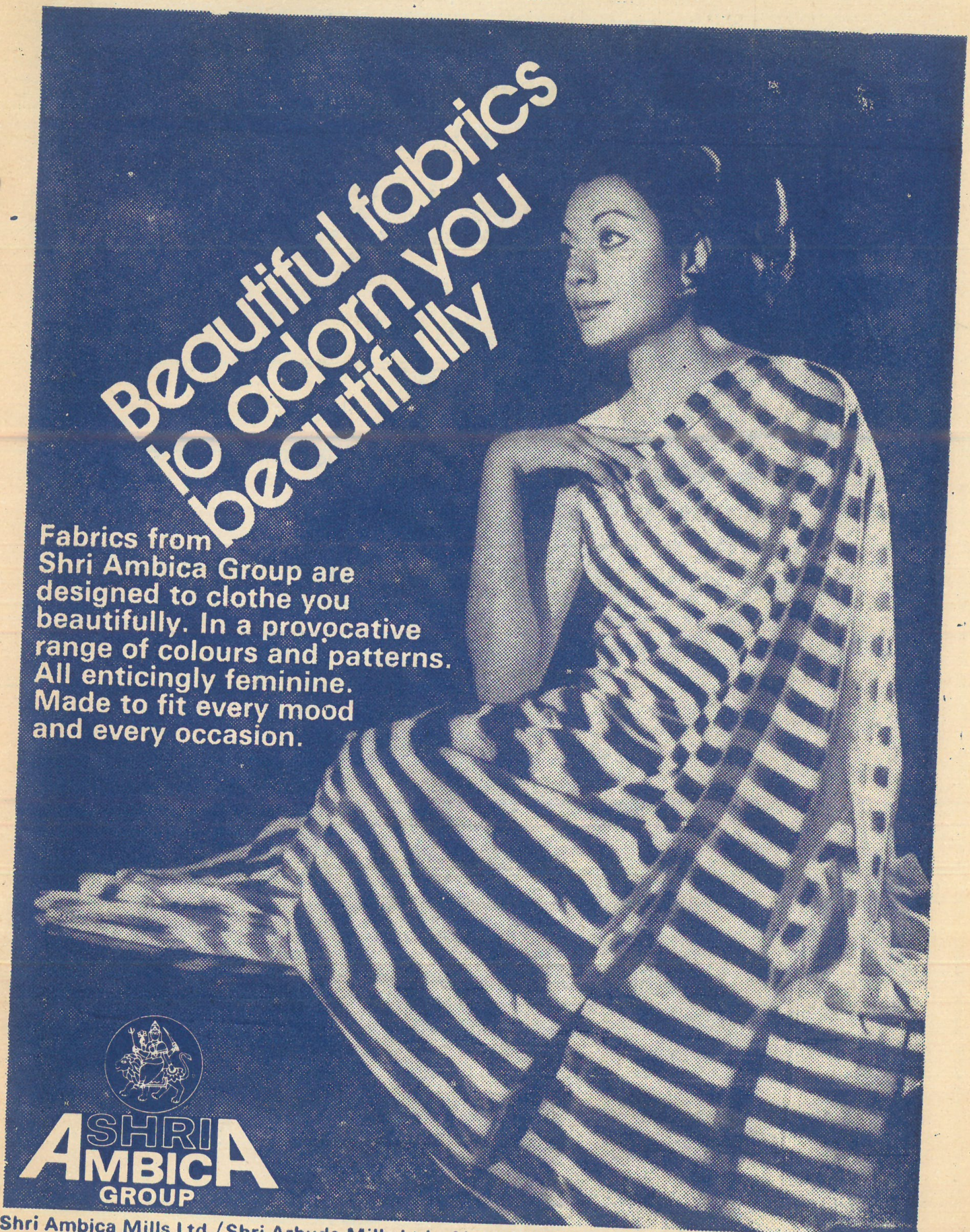

Shri Ambica Mills Ltd./Shri Arbuda Mills Ltd., Ahmedabad

Grant. 21.73

શુભેચ્છા સહ

સિદ્ધપુર નાગરિક સહકારી બેન્ક લી. સિદ્ધપુર

હેડ ઓફીસ :- નવાગંજ બજાર ☎ નં. ૨૯૬ બ્રાન્ચ :- જડીયાવીર મહોલ્લો

લોક હીત માટે રચાયેલી આ બેન્કનો વિકાસ એટલે આપણો વિકાસ છે.

આપની બચત

સિદ્ધપુરના રહીશોની જ

એક માત્ર આ બેંકમાંજ કરો.

—: કારણ :—

* આ બેન્કમાં મુકેલી થાપણો ઉપર વાર્ષિક રૂા. ૩૦૦૦-૦૦ સુધી વ્યાજની આવક આવક વેરામાંથી મુક્ત છે.
* નાની રકમ પણ ડીપોઝીટ તરીકે લેવાય છે.
* લાંબી મુદ્દત સામે જરૂર પડે ઓવર ડ્રાફ્ટની સગવડ આપવામાં આવે છે.
* વ્યાજના દર બીજી બેન્કો કરતાં ઘણા જ આકર્ષક છે.

- આ રહ્યા તેના દરો :-

કરન્ટ ખાતુ ૧%

બચત ખાતુ ૬%

૩૦ દિવસથી	૬૦ દિવસ સુધી ૭%
૬૧ ,,	૯૦ ,, ,, ૭¼%
૯૧ ,,	૬ માસ અંદર ૭½%
૬ માસથી	૧૨ માસ સુધી ૮%
૧૩ માસથી	૨૪ માસ સુધી ૮½%
૨૫ માસથી	૩૬ માસ સુધી ૯%

૩૭ માસ અને તેથી વધુ સમય માટે ૯½%

વધુ માટે રૂબરૂ મળો

ર. છો. ઠાકર
પ્રમુખ

મો. છ. પ્રજાપતિ
મેનેજીંગ ડીરેકટર

પી. કે. શેઠ
એકાઉન્ટન્ટ

શ્રી સિદ્ધપુર તાલુકા ખરીદ વેચાણ સહકારી સંઘ લી.

સિદ્ધપુર

માર્કેટયાર્ડ, પ્લોટ નં. ૪૬-૪૭

રજીસ્ટર નંબર ૧૯૫૭૫ તા. ૨૪-૧૧-૪૮

શેર ભંડોળ રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦

સભ્ય સંખ્યા : મંડળી ૭૮ – વ્યકિત ૧૭૩૧

તમામ પ્રકારના રાસાયણિક ખાતરો, હાઇબ્રીડ બીયારણો, કાપડ અને જીવન જરૂરિયાતોની અન્ય ચીજો-સીમેન્ટ, ખાંડ, અનાજ, ખાદ્યતેલો, વનસ્પતિ ઘી, ગોળ, ચોખા, તેલીબીયાં વગેરેની ખરીદીનું ભરોસાપાત્ર સ્થળ. એકવાર અવશ્ય સંપર્ક સાધો અને તમારી ખરીદીનું પૂરું વળતર મેળવો.

ર. છો. ઠાકર	ગો. પ્ર. વ્યાસ	કા. ગ. પટેલ
પ્રમુખ	મેનેજર	મંત્રી

મોડલેમ

સહકારી ક્ષેત્ર

મોડલેમ

ભારતભરમાં એક જ અને અજોડ સાહસ

ડેકોરેટીવ લેમીનેટેડ શીટસ્

ગૃહ અને ઓફિસની અદ્યતન સજાવટનું ઉત્તમ સાધન

જુદા જુદા આકર્ષક રંગો અને ડીઝાઈનમાં

બનાવાય છે.

-: ઉત્પાદકો :-

વિસનગર તાલુકા ઔદ્યોગિક સહકારી મંડળી લી.

વિસનગર

નીતિન એસ. પરીખ
મેનેજીંગ-ડીરેકટર

રમણીકલાલ મણીઆર
પ્રમુખ

The Sidhpur Commercial Co-Operative Bank – Ltd.

BRANCH OFFICE	HEAD OFFICE
Zampli Pole	Jadiavir's Mohalla,
Opp :– Three Kabbars	Old Gunj Bazar
SIDHPUR (N. G.)	**SIDHPUR** (N. G.)
Tclephone No. 24	Telegraphie Address :– "SIDCOBANK"

ધી સિદ્ધપુર કોમર્સીયલ કો. ઓ. બેંક લિ. સિદ્ધપુર

એટલે

આપની પોતાની જ બેંક જેમાં આપનાં નાણાંનું આપને પુરેપુરું વળતર મળી શકે છે.

નીચે પ્રમાણેના તેના આકર્ષક વ્યાજના દરો છે.

(૧) રૂા ૧૦૦૦ ઉપર બેલેન્સ રહે તો માસિક વ્યાજ	૪%	૯૧ દિવસથી ૬ માસ	૭%
(૨) સેવિંગ્ઝ (નિયમો મુજબ ચેક પદ્ધતિ દાખલ કરેલ છે.)	૫½%	૬ માસથી ૧૨ માસ	૭½%
		૧૨ માસથી ૨૪ માસ	૮%
(૩) બાંધી મુદત ઉપર વ્યાજના દરો.		૨૪ માસથી ૩૬ માસ	૮½%
૩૧ દિવસથી ૯૦ દિવસ	૬¾%	૩ વર્ષથી વધુ	૯%

શ્રી બા. વ. પાધ્યા
મેનેજર

શ્રી ચંદુલાલ લલ્લુભાઇ મોઢ
મેનેજીંગ ડિરેક્ટર

શ્રી મથુરભાઈ વાડીલાલ શાહ
પ્રમુખ

ધી ગુજરાત સ્ટેટ કો-ઓપરેટીવ બેંક લીમીટેડ, અમદાવાદ

સહકાર ભવન, રીલીફ રોડ, પો. બો. નં. ૩૦૨, અમદાવાદ–૩

ટે. નં: ૨૬૩૨૧, ૨૬૩૨૨, ૨૬૩૨૩ : તારનું સરનામું : એપેક્સ બેંક

ગુજરાત રાજ્યમાં સહકારી ધોરણે ધીરાણ કરતી ટોચની બેંકીંગ સંસ્થા

પ્રમુખ : **દ્વારકાદાસ પી. પટેલ** ઉપપ્રમુખ : **શ્રી જશભાઈ ઉ. પટેલ**

શેર ભંડોળ તથા ઇતર ફંડોનું ભંડોળ તારીખ ૩૦–૬–૧૯૭૪

(૧) ભરપાઈ થયેલ શેરભંડોળ	રૂા. ૩૪૩·૫૪ લાખ	(૩) થાપણો	રૂા ૫૫૦૩·૭૪ લાખ
(૨) રીઝર્વ અને અન્ય ફંડો	રૂા. ૬૩૮·૭૨ લાખ	(૪) કુલ કાર્ય ભંડોળ	રૂા. ૧૨૫૩૯·૦૦ લાખ

૧ દરેક પ્રકારના ચાલુ, સેવિંગ્ઝ તથા કોલ અને બાંધી મુદતની થાપણો આકર્ષક દરથી સ્વીકારવામાં આવે છે.

૨ દરેક પ્રકારનું બેંકીંગ કામકાજ કરવામાં આવે છે.

૩ સેવિંગ્ઝ ખાતા પર વ્યાજનો દર ૫½ ટકા આપવામાં આવે છે. જેનો વહીવટ ચેકથી કરી શકાય છે.

૪ ગુજરાત રાજ્ય અને રાજ્ય બહારના મહત્વના કેન્દ્રો પર ડ્રાફ્ટ આપવાની વ્યવસ્થા છે.

૫ 'સેફ ડીપોઝીટ વૉલ્ટ' ની અદ્યતન સગવડ છે.

સી. સી. મહેતા
મેનેજર

"વિના સહકાર નહીં ઉદ્ધાર"

ધી વિજાપુર નાગરિક સહકારી બેંક લી. વિજાપુર

સ્થાપના :- ૧૯૬૨-૬૩ અધિકૃત શેર ભંડોળ રૂા. ૫,૦૦,૦૦૦-૦૦

રજીસ્ટર નં. સે. ૪ તા. ૨૯-૧૨-૬૨ ભરપાઇ થયેલ શેર ભંડોળ રૂા. ૩,૪૯,૫૭૫-૦૦

ઓડીટ વર્ગ :- અ વર્કીંગ કેપીટલ રૂા. ૩,૧૪,૩૮૧-૫૭

(૧) સભાસદ અગર બીન સભાસદના નામે નીચેના વ્યાજના દરે ડીપોઝીટ સ્વીકારે છે. ચાલુ (કરન્ટ) ડીપોઝીટ ૧% સેવિંગ્સ ડીપોઝીટ ૫½% બાંધી મુદતની થાપણો પર ૪½% થી ૧૦½% સુધી.

(૨) સભાસદોને જાત-જામીન ઉપર તેમજ વખારમાંના માલ પર વ્યાજે નાણાં ધીરે છે.

(૩) વેપારીઓને તેમના વેપાર-ઉદ્યોગમાં જોઇતી મદદ આપવામાં આવે છે.

(૪) બેન્ક બહારના ચેકો - હુંડીઓ રસીદ હુંડીઓ, ડીવીડન્ડ વોરન્ટસ વગેરેની વસુલાત કરી આપે છે બેંકીંગ અને શરાફી કામકાજ અંગે આજે જ બેંકની મુલાકાત લો અગર ફોન નં. ૪૮ જોડો.

ઇશ્વરભાઈ તુ. પટેલ — મેનેજર
નવીનચંદ્ર રી. શાહ — મેનેજીંગ ડીરેકટર
માણેકલાલ જે. દવે — પ્રમુખ

ખુલ્લી હરરાજી સાચો તોલ માલનાં રોકડાં નાણાં

શ્રી ખેતીવાડી ઉત્પન્ન બજાર સમિતિ. વિજાપુર, (ઉ. ગુ.)

સ્થાપના : ૧૯૫૪-૫૫ મુખ્ય ઓફીસ : વિજાપુર. ટેલીફોન નં. ૧

બજાર ધારાના હેતુઓ - બજાર ધારનો હેતુ ખેતી ઉત્પાદકોના હીતોનું રક્ષણ કરી માલમાં થતી ભેળસેળ અટકાવી વાપરનારને ચોખ્ખો માલ મળે તે જાતની વ્યવસ્થા કરવાનો છે.

વિજાપુર તાલુકાના બજાર વિસ્તારમાં વેચાણ વ્યવસ્થા :- વિજાપુર બજાર સમિતિએ તેના બજાર વિસ્તારમાં ખેતી ઉત્પન્ન ચીજોના ખરીદ અને વેચાણની વ્યવસ્થા માટે વિજાપુર, લાડોલ, કુકરવાડા, લોદ્રા, ગોઝારીયા, માણસા, વસાઈ, ચરાડા, ગેરીતા અને સરદારપુર વગેરે સ્થળોએ માર્કેટ યાર્ડો સ્થાપેલ છે.

વિશિષ્ઠતાઓ : વિજાપુર બજાર સમિતિના માર્કેટ યાર્ડોમાં ખેતી ઉત્પન્ન ચીજોનું ખુલ્લી હરરાજીથી વેચાણ થાય છે. અને કોઈપણ જાતની ગેર કાયદેસર કપાત સીવાય વેચેલ માલનાં નાણાં ખેડૂતોને રોકડાં મળે છે.

માર્કેટ યાર્ડોમાં સુવિધાઓ :- વિજાપુર બજાર સમિતિએ તેના માર્કેટ યાર્ડોમાં ખેતી ઉત્પન્ન ચીજો વેચવા આવતા ખેડૂતો માટે આરામગૃહ, પાણી, કેન્ટીન, બળદો બાંધવા માટે કેટલશેડ વગેરે સગવડતાઓ કરેલ છે.

મ. મ. પટેલ — સેક્રેટરી.
આત્મારામભાઈ મ. પટેલ — ચેરમેન

"એકને માટે અનેક
અનેકને માટે એક"

વિના સહકાર નહિ ઉધ્ધાર

કમાણી એ મુડી નથી
બચત એ મુડી છે.

શ્રી ચાણસ્મા તાલુકા ખરીદ-વેચાણ સંઘ લિ.

સ્ટેશન રોડ, ચાણસ્મા (ઉ. ગુજરાત)

આ સંસ્થા દ્વારા એમો-સલ્ફેટ, મિશ્ર ખાતર સુપર ફોસ્ફેટ, જંતુનાશક દવાઓ, ગંધક વગેરે ખેડૂતોને પૂરાં પાડવામાં આવે છે. તેમજ જીવન જરૂરિયાતની વસ્તુઓ ખાંડ, સીંગતેલ વગેરેનું કામ પણ આ સંઘ કરે છે.

શ્રીમાન શેઠશ્રી પ્રહલાદભાઈ હરગોવનદાસ - બેચરાજી
(માજી ધાર સભ્ય) અધ્યક્ષ

ગીરધરલાલ એમ. પટેલ
મેનેજર

ચતુરભાઈ ગણપતભાઈ પટેલ
ચેરમેન

જગન્નાથ કે. પંડયા
માનદ્ મંત્રી

"વિનાસહકાર નહિ ઉદ્ધાર"

☎ ૩૧૧: ૩૬૦: ૪૧૩: ૨૭૧

વિસનગર તાલુકા મજુર સહકારી મંડળી લી., વિસનગર

સ્થાપના : સને ૧૯૫૩

શેર કેપીટલ ... રૂા. ૪૫,૯૩૦. રીઝર્વ ફંડ અન્ય ફંડો .... રૂા. ૫૬,૮૪,૭૨૭

બાંધકામ ક્ષેત્રે પ્રગતિ :-

આ મજુર મંડળીએ શરૂઆતમાં નાનાં નાનાં કામોનો ગુજરાતમાં શુભારંભ કર્યો અને વિસનગરના ભેખધારી સહકારી કાર્યકર શ્રી સાંકળચંદભાઈ અને બીજા સહકારી કાર્યકરોની દોરવણી નીચે ભારતના જુદા જુદા ભાગોમાં બાંધકામો જેવાં કે, રસ્તાઓ, રનવે, પુલો, વગેરે અત્યાર સુધીમાં ૧૫ કરોડ રૂપીયાનાં કામો કરી આ દેશના નવનિર્માણમાં પોતાનો મહત્વનો ફાળો આપ્યો છે. મહાકાય બાંધકામો કરી મજુર મંડળીએ સહકારી પ્રવૃત્તિને યશકલગી અપાવી છે. બીજી સહકારી સંસ્થાઓને ઉભી કરવામાં પોતાનો મહત્વનો ફાળો આપ્યો છે. સહકારી મંડળીમાં એકઠી થતી મુડી કોઈનું શોષણ કરે નહિ અને તે કોઈ વ્યક્તિની માલીકીની બને નહિ તેનું આ મજુર મંડળી ઉદાહરણ છે. બાંધકામના ટેન્ડરોમાં હરીફાઈ કરી મજુર મંડળીએ સરકારશ્રીના લાખો રૂપીઆ બચાવ્યા છે.

ઉત્તરોત્તર અમારી મંડળીની પ્રગતિ વધારવા આપના સહકારની આશા રાખીએ છીએ.

પ્રભુદાસ ભીખાભાઈ પટેલ
ચેરમેન

નરેન્દ્રકુમાર ના. વ્યાસ
માનદ્ મંત્રી

પાટણ નાગરિક સહકારી બેંક લી.

બેંકની વિવિધ સેવાઓ....

થાપણો :- બેન્ક નીચે પ્રમાણે થાપણો સ્વીકારે છે.

* ચાલુ ખાતાં * સેવિંગ્સ ખાતાં વ્યાજ ૫·૫૦% * સ્પેશીયલ સેવિંગ્સ ખાતાં વ્યાજ ૪·૫૦%
* કોલ ડીપોઝીટ વ્યાજ ૩·૫૦% ૧ વર્ષ ૭૧/૪% : ૨ વર્ષ ૮% : ૩ વર્ષ ૮૧/૪ : ૫ વર્ષ ૮·૫૦%
* ટ્રસ્ટની થાપણો સ્વીકારે છે. * રીકરીંગ ડીપોઝીટ ૬ થી ૭૧/૮%

ધીરાણ :- બેન્ક નીચે પ્રમાણે ધીરાણ આપે છે.

* વ્યકિતગત રૂા. ૪૦૦૦ સુધી જાત જમીન સામે * માલ તારણ રૂા. ૫,૦૦,૦૦૦ સુધી * ઔદ્યોગિક ધીરાણ માલની કિંમતના ૭૦% સુધી * વાહનો સામે કિંમતના ૭૫% સુધી * મશીનરી સામે કિંમત ૭૫% સુધી * જીવન જરૂરીયાતનાં સાધનો સામે કિંમતના ૭૫% સુધી * નવીન મકાનના બાંધકામ માટે બાંધકામની કિંમતના ૬૦% સુધી.

વધુ વિગત માટે રૂબરૂમાં મળો

પાટણ નાગરિક સહકારી બેંક લી.

સૂર્યછાયા બિલ્ડીંગ; **પાટણ** (ઉ. ગુજરાત) ફોન નં. ૨૦૭

"વિના સહકાર નહિ ઉદ્ધાર"

કલોલ તાલુકા સહકારી ખરીદ વેચાણ સંઘ લિમિટેડ

મહાત્મા ગાંધીરોડ, કલોલ : (ઉ. ગુ.) જી. મહેસાણા

નોંધણી નંબર ૧૯૫૭૩ ઓડીટ વર્ગ બ સ્થાપના ૨૨-૪-૫૪

મંજુર થયેલ શેરભંડોળ રૂા. ૧૦૦૦૦૦-૦૦ રીઝર્વ તથા અન્ય ભંડોળ રૂા. ૧,૩૦,૦૦૦-૦૦
વસુલ આવેલ શેરભંડોળ રૂા. ૨૯૪૭૫-૦૦ કામકાજનું ભંડોળ રૂા. ૮,૬૩,૦૦૦-૦૦

મણીલાલ મરઘાભાઈ પટેલ
પ્રમુખ
રે. ધમાસણા

શ્રી આદરભાઈ સોમાભાઈ પટેલ
માનદ્ મંત્રી
રે. ધમાસણા

શ્રી અંબાલાલ મોહનદાસ પટેલ
ઉપ-પ્રમુખ
રે નારદીપુર

વડનગર નાગરિક સહકારી બેંક લી.

વડનગર

થાપણુ ઉપર આકર્ષક વ્યાજના દરો

અને

ધીરાણુ અંગે વિવિધ યોજનાઓ

અંગે

સંપર્ક સાધવા વિનંતી.

મંગળદાસ છ પટેલ — મેનેજીંગ ડીરેકટર

હરીભાઇ શી પટેલ — પ્રમુખ

જીવણલાલ એમ પટેલ
મેનેજર

શ્રી કલોલ નાગરિક સહકારી બેન્ક લિમિટેડ.

સ્ટેશન રોડ, કલોલ.

તા ૩૦–૬–૧૯૭૪ આખર

અધિકૃત શેર ભંડોળ	રૂા. ૧૫,૦૦,૦૦૦
ભરપાઈ થયેલ શેર ભંડોળ	રૂા, ૮,૨૪,૭૭૫
રિઝર્વ અને અન્ય ફંડ	રૂા. ૧,૩૪,૦૦૦
થાપણો	રૂા. ૧૭,૩૪,૦૦૦
ધીરાણો	રૂા. ૨૯,૦૦,૦૦૦
નફો	રૂા- ૧,૫૬,૨૦૨
ઓડિટ વર્ગ	અ

શ્રી નટવરલાલ પુરુષોતમદાસ પટેલ
પ્રમુખ.

શ્રી રતનચંદ ભોગીલાલ વખારીઆ
મેને. ડાયરેકટર

શ્રી પોપટલાલ માધવલાલ પટેલ
મેનેજર.

With the Compliments of

R. H. WINDSOR (INDIA) LIMITED
Plot E 6, U Road, Thana Industrial Estate
THANA 400 604 (Maharashtra)

Manufacturers of injection Moulding
Machines, Extrudors and
Take-off Equipment for Processing Plastics

**Under exclusive licence
and in collaboration with**

GKN WINDSOR LTD.
Chessington Sureey
ENGLAND

PROCESSING PLASTICS IS PROFITABLE BUSINESS

શુભેચ્છાઓ

"મોટર પાલ"

પટેલ ડીઝલ્સ

સિદ્ધપુર : રાજકોટ

વિસનગર તાલુકા સહકારી ખરીદ વેચાણ સંઘ લી.

વિસનગર (ઉ. ગુ.)

ખેત ઉત્પાદન ક્ષેત્રે વિકાસ સાધવા

* ખેડૂતોને બીયારણ, રાસાયણિક ખાતરો, પાક સંરક્ષણ અને જંતુનાશક દવાઓ પૂરી પાડવામાં આવે છે.
* શંકર ૪ કપાસની રૂપાંતરની કામગીરી કરી ખેડૂતોને ઉંચા ભાવ મેળવી આપવામાં આવે છે.
* ઘઉં વગેરે અનાજ બજારમાંથી ખરીદી બીજા સંઘોને પૂરું પાડવામાં આવે છે.
* તેલ અને દાળ મીલ ચલાવી ખેડૂતો અને જનતાને સારો શુદ્ધ માલ મળે તે માટે કામ કરે છે.

ચતુરભાઈ હ. પટેલ — મેનેજર
ભોળાભાઈ ચ. પટેલ — પ્રમુખ

ખુલ્લી હરાજી ખરો તોલ રોકડા પૈસા

શ્રી ખેતીવાડી ઉત્પન્ન બજાર સમિતિ – ચાણસ્મા

જીલ્લે મહેસાણા

સ્થાપના તા. ૪-૭ ૧૯૫૭

મુખ્ય માર્કેટ યાર્ડ	હેડ ઓફીસ
ચાણસ્મા ફોન નં. ૧૬	મુખ્ય માર્કેટ યાર્ડ-ચાણસ્મા
૧ સબ માર્કેટ યાર્ડ	૨ સબ માર્કેટ યાર્ડ
ધીણોજ ફોન નં. ૩૨	**બેચરાજી** ફોન નં. ૨૬

વિક્રમભાઈ ધ. પટેલ — વાઈસ ચેરમેન
હીરાલાલ બા. પટેલ — ચેરમેન

અંબાલાલ વીઠ્ઠલદાસ પટેલ
બી. એ. ઈકો. એલ. એસ. જી. ડી.
ટ્રેઈન્ડ ઈન સ્પે. કોર્સ ઈન કો .ઓ. માર્કેટીંગ-પુના
સેક્રેટરી

ધી હારીજ નાગરિક સહકારી બેંક લી.

હારીજ (જી. મહેસાણા)

સ્થાપના વર્ષ ૧૯૬૩	**રે. નં. ૧૫૫**
શેર ભંડોળ	રૂા. ૧૨,૭૩,૬૨૫
રીઝર્વ અને બીજા ફંડો	રૂા. ૨,૯૫,૦૦૦
થાપણો	રૂા. ૫૦,૫૨,૦૦૦
ધીરાણ	રૂા. ૬૫,૦૪,૦૦૦
કાર્ય ભંડોળ ...	રૂા. ૯૪,૪૯,૦૦૦

બાંધી મુદતની થાપણો પર આકર્ષક વ્યાજના દરો

૭ માસ માટે ૭%	૩ વર્ષ માટે ૯%
૧ વર્ષ માટે ૮½%	૪ વર્ષ માટે ૯¼%
૨ વર્ષ માટે ૮¾%	૫ વર્ષ માટે ૯½%

કરન્ટ ડીપોઝીર ૨% : સેવિંગ્ઝ ડીપોઝીટ ૬%

કરમશીભાઈ કેશવરામ
પ્રમુખ

બી. એ. ઠક્કર — મેનેજર
પ્રભુરામ વિરભાણભાઇ — મેનેજીંગ ડીરેકટર

ધી સમી તાલુકા નાગરિક સહકારી બેન્ક લી., સમી

સમી, (ઉ. ગુ.)

★

રજી. નં. સે. **૧૧૪૩૩**	કામકાજ શરૂ કર્યા
તા. ૧૧-૫ ૭૨	**તા. ૧૯ ૭-૭૨**
મંજુર થયેલ શેર ભંડોળ	૫,૦૦,૦૦૦-૦૦
ભરપાઈ થયેલ શેર ભંડોળ	૧,૮૯,૬૨૫-૦૦
રીઝર્વ ફંડ તથા અન્ય ફંડ	૬૮૫૮-૫૯
કુલ થાપણો	૨,૩૧,૫૬૨-૦૯
ચોખ્ખો નફો	૮૮૮૩-૬૮
વર્કીંગ કેપીટલ	૭,૬૯,૨૪૪-૫૮

પુરુષોત્તમદાસ ગો. ઠક્કર — મેનેજીંગ ડીરેકટર
અબ્દુલ્લા અ. કરીમ — પ્રમુખ
જશવંતલાલ જી. ખેતાણી — એકટીંગ મેનેજર
દેવસીભાઈ બી. વડેચા — ઉપપ્રમુખ

ધી પાટણ તાલુકા સહકારી ખરીદ વેચાણ સંઘ લી.

જુના ગંજબજાર **પાટણ** ☎ ૨૭૨

ધી પાટણ તાલુકા સ. ખ. વે. સંઘ લી. માંથી દરેક જાતનાં રાસાયણિક ખાતરો, જંતુનાશક દવાઓ, સુધરેલ બિયારણો, સીમેન્ટ, ખાંડ વગેરેની ખરીદી માટે અવશ્ય મુલાકાત લેવા આગ્રહ ભરી વિનંતી છે.

ગ્રાહકોનો સંતોષ એ જ અમારો મુદ્રાલેખ છે.

આપના સહકારની અપેક્ષા સહ...

બેચરભાઈ મો. પટેલ — મેનેજર
કેવળભાઈ લ. અમીન — ચેરમેન
હેમચંદભાઇ રા. પટેલ — ઓનરરી સેક્રેટરી
ગોરધનભાઇ ઈ. અમીન — વાઇસ ચેરમેન

હાર્દિક શુભેચ્છા સાથે

ટુંડાવ સેવા સહકારી મંડળી લી.

ટુંડાવ તા. સિદ્ધપુર

રજી. ન. ૧૫૦૩૭ તા. ૧૯-૬-૫૦

શેર ભંડોળ	૪૫૧૩૦-૦૦
રીઝર્વ ફંડ	૪૩૨૩-૦૦
બીજા ફંડ	૫૬૭૧-૦૦
સભાસદ્ ધીરાણ	૧૪૦૨૦૦-૦૦
ખાતરો વેચાણ	૧૪૩૧૨૨-૦૦
હા. બિયારણ વે.	૧૮૯૮૫-૦૦

સભાસદોને ધીરાણ, ખાતર બિયારણોનું કરી હરીયાળી ક્રાન્તીમાં ફાળો આપનાર સેવા સહકારી ગામનું એક આવશ્યક અંગ છે.

રામાભાઇ બાળચંદદાસ પટેલ
પ્રમુખ
મણીલાલ શંકરલાલ ઓઝા
મંત્રી

With the best Compliments

from

Shri Saraswatinagar Co-operative Housing Society Ltd. SIDHPUR

President
Shri Saraswatinagar Co-operative.
Housing Society Ltd.
SIDHPUR (N. G.)

Secretary
Shri Saraswatinagar Co-operatixe
Housing Society Ltd.
SIDHPUR (N. G.)

ધી સરદાર ગંજ મર્કેન્ટાઈલ કો - ઓપરેટીવ બેંક લીમીટેડ.

નવા ગંજ બજાર - **પાટણ**

સ્થાપના :- ૨૮-૪-૧૯૭૪

રજીસ્ટર્ડ નબર સે. ૧૫૭૭/૧૬-૩-૭૪

ભરપાઈ થયેલ શેર ભંડોળ રૂા. ૨૦૦૦૦૦૦

તમારા નાણા આ બેંકમાં રોકો અને આકર્ષક વ્યાજ મેળવો.

કાન્તીલાલ મોહનલાલ શાહ
પ્રમુખ
પરશોત્તમદાસ બબલદાસ પટેલ
મેનેજીંગ ડીરેકટર

ટેલીગ્રાફીક એડ્રેસ, **સરદાર બેન્ક**

પરમ શકિત

PARAM
પરમ શકિત
SHAKTI

ડિઝલ ઓઇલ એન્જીન

ટકાઉ, કિફાયતી તથા સરળ યાંત્રિક વ્યવસ્થાવાળા ગવર્નમેન્ટ તથા એક્સપો
માન્ય અને પરદેશોમાં આવકાર પામેલાં, વાપરનાઓમાં ખૂબ જ
પ્રસંશનીય અને પોસાય તેવા વર્ટીકલ ૫ થી ૮ હો. પા.
તથા હોરીઝોન્ટલ ૫ થી ૪૦ હોર્સપાવરના

બનાવનાર
મેસર્સ નાગરદાસ બેચરદાસ
એન્ડ બ્રધર્સ
પ્રા. લી.
અમદુપુરા. નરોડારોડ,
અમદાવાદ-૨

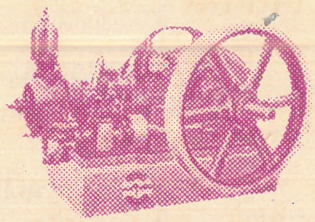

ટે. નં. ૬૦૦૮
: તાર :
ઓઇલ એન્જી

"ખેડૂત છાપ સુતર વાપરો"

-: ઉત્પાદકો :-

ધી વિસનગર કો-ઓપરેટીવ સ્પીનીંગ મીલ્સ લી.

વિસનગર (ઉ. ગુ.)

સહકારી ક્ષેત્રે એક વધુ સાહસ

સુતર આંટી તથા કોનના રૂપમાં
૧૪ એસ થી ૩૮ એસ સુધીના કાઉન્ટ મળી શકે છે.
હાથશાળ તથા પાવરલુમ્સ માટે ઉત્તમ સુતર મેળવવા
સાઈઝીંગમાં પણ તૈયાર મળે છે.

* * * *

છેલ્લા ચાર વર્ષમાં સુતરની ગુણવત્તા સારી હોવાના કારણે મીલે રૂપિયા એકસો પચાસ લાખનું સુતર બર્મા, સિલોન, ઇજીપ્ત, બંગલા દેશ વગેરે દેશોમાં નિકાશ કરેલ છે.

સાંકળચંદ કાળીદાસ પટેલ
પ્રમુખ

રમણીકલાલ મણીઆર
મેનેજીંગ ડીરેકટર

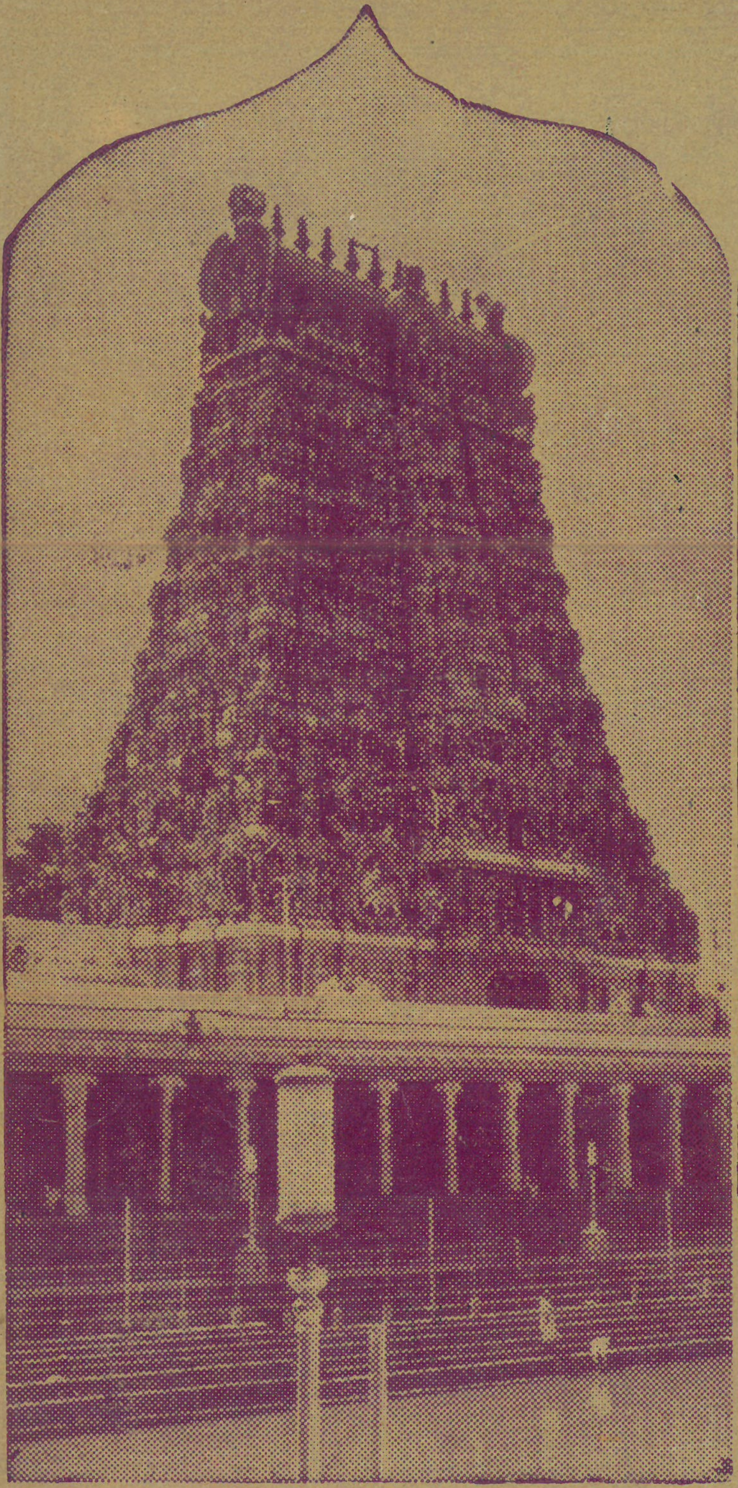

excellence
is
timeless

Our philosophy is not new.
It is perhaps as old as
time itself. It's a dedication
to perfection. To doing
the best that can be done.
And then striving
to make it better still.
It's an endeavour that
embraces every field of
our activity. Whether it's
textiles, jute, plywood,
dyes, chemicals
or petrochemicals.

MAFATLAL GROUP

MAFATLAL
GROUP

AIYARS. MG